

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 6 PEZETA

GEROAREN KOSKA

NON ZER

- EMILE MULLER-I «EZ» ERANTZUN BEHAR
Larresorok 3 garrenean
- BAINAN
Lertxundik 3 garrenean
- HAMAR EGINBIDE
Mikel Ugaldek 4 garrenean
- EUROPAREN BI LEIOAK: BRANDT
ETA POMPIDU
Artolak 5 garrenean
- KANTA HERRIKOIA PROBLEMA
BEZALA (IV)
Letek 6 garrenean
- GAZI-GAZAK
Abeletzek 10 garrenean

Etengabeko aldaketa

Alvin Toffler, amerikar soziologoak dionez, benetako koska egingo dio gizonari, pertsonari, geroak, datorren denborak. Benetako txorabioak menperatzen du pertsona, aldaketa aundiak denbora motxean inguratzen zaizkionean eta ez inguratu bakarrik, gainera barne barneko aldatuarazi egiten diotenean.

Koska au ez da gaur urrutitik begira dezakegun zemaren bat, berta bertan, gainera daukagun gaixotasun antzeko bat baizik.

Izan ere aldaketak sortzen duten iraultzak ez ditu laterriak eta industria bakarrik sakabanatzen, indarkeriz geure bizitzan ere sartzen da.

Alvin Toffler-ek aitortzen du: Gauza bat ikusi dut argi, alegia, geroaren danbatekoari aurrez aurre begiratzeko prestatzen ari diran jakintsuek ere, ez dakitela ezer asko norainokoa den gure egokitasun edo adaptazio-indarra.

Nolako ezezkia emango dizkiegu aldaketa izugarri oriei? Zergatik pertsona batzuek aldaketak iritxi ditezten irrikitzen dabilta, beste asko beldurrez il zorian jartzen diran bitartean?

Ogeita batgarren menderañio iristeko falta diran ogeita amar urtetan, milloika pertsona normalek, bat batean euren aurrean geroaren oztupo ikaragarria sortzen ikusiko dute. Askok mindu egingo dira eta makiña bat negar ere egingo dute, ohitura zaharrak zerao galdu direla-ta. Baiña ez da jende guztia orrela itoko.

Egia da milloika pertsonak erdi lotan, pasako dutela bere bizitza mundua 1930-tik 1940-raiñokoa bezalakoxea dela usteaz eta betirako ala finkatua balitz bezala.

Nahiz kondaira guztia erandirik ernagarriarenean bizi, beren "gaur" eta "emen"dik kanpo ibilliko dira, orrela buruaste danak urrutiratuko dituztenean.

Baztar guztietan izango dira olako pertsonak: direla jende zaharrak berrikeriarik bere bizitzan sartzea nahi ez dutenak, direla jende elduak denbora baiño lehenago zahartuak, ikasleen, sexoarene, drogaren edo minigonaren ezin eramanak itsutu dituenak. Auek ere ez dute ikusiko nolako aldaketa garrantzak astintzen duan mundua. Izango dira gazteak ere, garrantziarik emango ez diotenak geroako fenomeno ikaragarri oni. Izan ere ba dira gaur egun gazte batzuek lehenagoko gizarteaz oso gutxi dakitenak... eta orrengatik oraingo giroari ezer ikusgarriarik aurkitzen ez diotenak, bere ezjakintasunak bultzata, dana normaltzat jotzen dutenak. Gaur esan ditek, irurogei ta amar urtetako pertsona batek bost aldiz ikusten dituela aldatzen bai ohiturak, bai bere eskuetan erabilzen dituen tresnak, bai etxe barruko, familia barruko modu guztiak. Gizarteak ogeita amabi aldiz gauza gehiago jartzen ditu gizon orren eskuetan, jaiotzen garaietan baiño.

Ohiturak, sinesteak, norberaren irudia aldatzen zaio pertsonari aurretiko inka gogor bakoitzean. Irudian agertzen diran gazteak eta elektronika-makinak zerbait esango ahal digute irekitasunean bizi nahi dugunoi...

JOXE MARI ARNALDE

EUSKALTZAINDIARI

'EZ NUEN USTE...'

Lehenago batean, Deustoko unibertsidade an izanak gera lau lagun. Alkarrizketa batera genduen deia eta euskeraren batasuna genduen gaia. Jendearen aurrean egin behar genduen alkarrizketa. Baiezkoa eman genduen—lotsa gutxiarekin nik behintzat— eta eguna iritxi zanean joan giñan gure egitekoa betetzea. Galdera batzuk genituen alkarrizketarako oñarri eta aierri erantzunaz asi ta bukatu genduen gure jarduna.

Alkarrizketa ori dala-ta, norbaitek zera esan omen du: «Ez nuen uste Gaztaniaga ta... orren irekiak zeudenik». Batasun-zale kartsu baten aitormen ori, pozgarria da benetan. Eta garbi erakusten du, arek bere iritzietatik urriti zeukala uste zuten norbait, ez dagoela aln urriti. Alde batetik pozgarria eta beste batetik negargarria da aitormen ori. Eta negargarria da, alkar ezagutze-ko ahaletan gutxi egiten dugula adierazten duelako eta alkar zelien erraz baztertzen degun erakusten digulako. Zenbat orrelako gerta leiguke, bata-bestearen berri obeki ba-genekil!

Gertaera orrek eta aitormen

orrek ematen didate bidea artikulua idazteko eta aspaldi ontan nere baitan darabilkidan zerbait esateko. Nere pozaren aundia eta euskararena, nik erein nahi nuken batasun-azia erneko balitz!

Mundu guztiak daki, batasuna gauza beharrezkoa degula eta batasun-arazoa ez dagoela alde batera uzterik. Ortan ez dago dudarik eta nik ez dut ezagutzen euskeralaririk, ez goikorik ez behekorik, ori aitortzen ez duenik eta, gutxi edo asko, batasuna egiten ere ari ez denik. Eta uste dut, zerbait ezagutzen ditudala euskeraren alde lanean ari direnak, nahiz alde batekoak eta nahiz besteok. Eta egia aitortzekotan ori esan beharra daukat nik: Ez detala ezagutzen iñor batasunaren alde ez dagoenik.

Baiña ez ote leiguke guri ere gerta beste aierri gerta zitzaizena, alegia, denok batasuna nahi eta bakanatasuna ekarri denon artean? Beste aiek ere, pakea nahi zuten denek. «Pakea, pakea» esaten baltzuten; baiña azkenean gerra ekarri zuten. Eta zergatik? Eta bakoitzak bere gisako pakea nahi zuela.

Guri ere gerta leiguke ori bera. Denok batasun oska, denok bata-

sun billa eta azkenean, bakoitzak bere gisara nahi duelako batasuna, bakanatasuna sortu batasunaren orde. A zer nolako poza gure egiazko etsaiek, ortan gertatuko bagiña! Ez orrelakorik.

Baiña zer egin ori gerta ez dakidun?

Neri galdetuko balitzait, auxe eskatuko nuke: Euskaltzaindiak sor dezala talde bat bere ardurapean, batasun-lana egin dezan eta bestek egin dezakenari bide eman dezaion. Auen konklusioak, Euskaltzaindiak berak onartu beharko lituke eta berak Euskalerriari eskeini; baiña bere teknika eta teknokrata-taldea, au izango luke batasun-lan guztia antolatzeke.

Ba-dakit ez naizela aurrenekoa gauza ori pentsatzen. Jakin det orrelako talde bat egina dagoela edo egitekoa duela Euskaltzaindiak. Bejondaiola! Beraz iñork eskatu beharrik etzeukan.

Alere, ez da ortan bukatzen nik esan nahi nuena, ez-eta orrekin kentzen nerekezkarik nagusi. Taldea egin bai; baiña, nola?

Ez dakit, ez zelintzuk osatzen duten edo osa dezaketen, ez beste-rik. Au dakit bakarrik nik: Ez dela batasun-talde ona izango, «ustez»

alderdi batekoek eta besteok osatzen ez badute.

Ez nuen izan dut, bai, jendea bi alderditan banatua egotea, ona dela eta ohea dela. Dialektika orrek ekarriko duela egiazko batasuna: Tesis-antitesis litezken bi alderdi oien burrukaren sintesia. Nik, uste ori errespetatzen dut, baiña ez dut onartzen. Nik nahiago nuke dialektika ori talde bakar baten barruan sartuko balute, bi alderdiak an egin dezaten besatiraka eta arian-arian etor ditezten erdibidera. Orrengatik nahi nuke nik talde bat, joera guztietatik osatua.

Ez baita nahikoa, ene ustez, talde bat egitea. Egitea eta tajuzkoa egitea, biak dira beharrezkoak. Eta tajuzkoa, kasu onetan, ez litzake bakarrik nor den jende osatutako bat. Ortaz gainera, lehen esan de-dana, bi aldetakoez osatua behar luke.

Egin beza, beraz, Euskaltzaindiak orrelako talde bat, euskalzale guztiok arenguruan bildu galtezen. Oraindik garalz gerala uste dut orretarako. Ez dezagula urak joaten utzi, gero denbora joanik, «ez nuen uste» esanaz ibilli ez galtezen.

BERTSO BERRIAK NERE BORDATXOTIK

Ez dira ain berri ere.

1970'garrengo otsaillean, Xabier Mendiluze ta Mari Jesus Manterola ezkondu ziran Aiko Laurgain bailaran.

zuen gisara joatekotan igaroz itxas-zabala, zuen ekintza gure Jainkoak goitik bedeinka dezala.

V

Zail da sinisten, ezkon-berriok, segitun Mixiolari, ba-dago, noski, Ameriketako egitekorik ugari. Aruntz zoazte, gaurtik egiaiaz agur Euskalerriari, izerdi-lanak eskeini asmoz Benezuela lurrari, izan zazute Goi-Goiko Aita illun-alditan gidari.

VI

Arratsalde on, jende maiteok, arratsalde on Jainkoak, denoi on egin dezaizutela jan eta edandakoak. Jakiña dago nortzuengana dijoazen gaur bertsoak; ezkon-berriei opa dizkiet pozez zorion beroak, guztiok orain agur ditzagun eskeini gure txaloak.

II

Laurgain— auzoko eskola xarra... an biltzen zan aurtxo pill, amabi urte dirala orain ikasie oso ixilla; ezagutu nun Maria Jesus garai artan neskatilla. Gaur ezkondu agertzen zaigu beregan du mutilla, bizi guzian lagunarekin zorionsua dedilla.

III

Gure munduan oker geiegi, bear gorrian jendeak, alare, orde, ajolarik ez askotan gure gazteak: kezka bakarra ematen die emen bapo bizitzeak. Ezkon-berriok ager zerate guztiz mixio-zaleak, zuek ikusiz guztiok ere izan gindezke obeak.

IV

Atzerapena... bear gorria... fede gabeko itzala... ondo dakigu mundu guztiaz nausitzen ari dirala. Aitortzen degu, ezkon-berriok, biotz piña bear dala,

«ERTZIÑAPE»

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 50313 eta 59723

Aptdo. 1381

1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

«PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Prestamos) balia zaitez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Aberea—azienda—erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakinean jarri zaitez Donostia'ko

12 ofizinetan eta Probintziako 63

obetzeko

obetzeko

obetzeko

gure

sukursaletan

Bukatu zan Berriz-ko Amaseigarren Dema Sariketa Nagusia. Neur-tutako idipareak: 22.

Lenengo seiretan bost gipuzkoar probalari agertzen dira.

Gogoan izatekoa da. Marka po-lita.

—oOo—

Buru ta txapeldun gelditua, La-sarteko Telleria.

Egindako lana: 34 plaza, laur-den bat, eta 3,97 metro.

Bigarren, Ordiziako "Argoin".

—oOo—

Galizitarrak ere arrijasotzaille egin zaizkigu.

Bat ba-da Eibarren bizi dana. Izen-deiturak: Antonio Tabuada.

Jokoa eginda dago Zarautz-ko "Zoazola" baserriko mutillarekin.

Ogeiña urte dituzte.

—oOo—

Euskerari buruzko gaiak ugariegi erabili dirala Zeruko Argian?

Ez estutu, jaunak!

Kezka dagon seiñalea. Ez ardu-ratzea okerrago litzake milla aldiz.

—oOo—

Idazten dana seta gaiztoz, petral-keriz eta odol txarrez idaztea da txarra. Gizatasuna bear dugu da-nen gainetik.

Alkar errespetu dezagun, iritzi desberdiñak izanagatik.

—oOo—

Nere idazkera ta nere lan apa-lak ez dira irakurle askoren go-gozkoak izango.

Batzuen lanak ez naute ni ere asko asetzen.

Ezta pitiñik ere, egia esan.

Alare, oso txalogarritzat dauzkat. Egiten duanari ez biderik itxi.

Danentzat ba-da tokia.

—oOo—

Joanes Etcheberri, ziburutar "doc-tor teologoaren" liburua irakurria nazute: "Noelak", izenburua.

Atsegiñen izan zaizkidanak Lino Akesoko jaunaren sarrera ta oar-rak. Bertsoei balore gutxi aurkitu diet bertso bezela.

—oOo—

ere milla aburu izango

sentitzen dudana esan dut. u. Etcheberri, neretzat, "te", Zaldibay ta Elizanburu-rtisolari ezpalik.

Nai duten danak ez dute izaten.

—oOo—

Askio irakurriak gera egunkari ta aldizkarietan, urteen buruan, Ina-zio Zuloaga, eibartar pintore os-patsua.

Arozamenaren liburua irakurtzez bukatu dudanean, len baiño askoz obeto ezagutzen dut Zuloaga. Pin-tore ta gizon bezela, alegia. Bieta-ra agertzen digu Arozamena jau-nak.

—oOo—

Askotxo inguratzen zaizkit gal-dezka.

Lasarte bertsolariaren omen egu-na noiz izango dan jakin nai.

Ofizialki ez dit inork ezer adie-razi. Baiña, entzunda nagonex, San Jose eguna, daukate ortarako pen-tsatua.

Bertsoak lotura ikaragarriak omen ditu.

Itzak neurtu bearra, puntu-jokoa (rima, erderaz), ritmoa ta abar, geiegiako trabak omen dira. Au dala-ta, askotan, betelan asko egi-ten omen dugu ezer gutxi esateko.

—oOo—

Lotura auetara errenditzen ez da-ra, ez da neretzat bertsoa, eran-tzun nion ori esan zidan adiski-deari.

Bolatoki batean sail jakiniak iza-ten dira bolarentzat; an errenditu bear. Bestela laister entzungo du-zu "txaparro" itza.

Orixe dira neretzat lotura gabe-ko bertsoak: txaparroak!

—oOo—

Esanai aundiago ta sendoagoak omen dituzte bertso librean ari di-ranak.

Izango al dituzte beintzat. Beste gainontzean egon ditezke letrarik egin gabe. Eragozpen danak baz-tertu, askatasun danak artu, ta ezer esan ez?

Bapo zegok!

—oOo—

Poesi barrutia molda bedi nai duan eran.

Neurririk, puntu-jokorik eta mu-sika doñurik ez duan bertsoa, gai-xotetxe batetik iges egindako ero bat bezela da.

—oOo—

Etziran eskolaz jantziak gure aurreko bertsolari zarrak.

Ez gera gaurkoak ere.

Lotura ta traba guzien barruan ondoen defenditzen diranak ziran, eta dira, bertsolariarik onena.

Gero ere ala izango dira, danok erabat burua galtzen ezpadugu.

—oOo—

Gizon bakarra zala ute genduan amar arruako arri kubikoa esku bakarrez baliaturik jasotzeko ka-paz zana: "Urtain".

Oker geundela aitortu bear.

Ba-da beste bat lan-modu orrek ikaratzen ez duana: "Endañeta".

—oOo—

Joan dan San Ferminetan, Iru-nan, "Endañeta" ta "Aretxa" iz-ke-tatu ziran bazkal denboran.

Esku bakarka egingo diagu jokoa, nai baduk, esan zion "Endañetak" "Aretxari".

"Nik amar arruako kubikoa era-biliko diat; erabili zak ik amar arruako zilandroa.

Nai al duk?

—oOo—

Itzak itz, baiña artan gelditu zi-ran nunbait gauzak.

Geroztik alkarrekin artueman aundirik ez.

Orain, Bizkaiko egunkarietatik, "Aretxa" jaunak berritaldi gogorra eman dio Iruñako (Pamplona) iz-ke-taldiari.

Atzera egindakoa "Endañeta" da-la, adierazi nai izan du.

—oOo—

"Aretxaren" aitormenak ez diete grazirik egin "Endañetari".

San Ferminetan esandako guzia-ren jabe dala, erantzun dio gipuz-koarrak bizkaitarrari. Ogei milla duro jokatzeko gertu dagola.

Plazan bildutako diru guzia ira-bazlearentzat izango litzakela. Eran-tzuteko kaonforme dan ala ez.

Ez dakit jokorik egingo duten ala ez.

Baiezkoa balitz, bentaja ikara-garria "Endañetak" eskeintzen dio-na. Zerutik lurrerañoko aldea da-go arri kubikotik arri zilindroa, pixuak biak berdiñak izanik ere. Nere irakurlerik ez da izango, nos-ki, amar arrua 125 kilo dirala ez dakianik.

—oOo—

Gazte sasoiko danak ez dira iza-ten gai amar arruako arri kubikoa jasotzeko. Kapaz ez diranak askoz geiago kapaz diranak baiño.

Zer esan orduan, esku bakarra-rekin plazaratu nai duanari?

Neurriz kanpoko dala. Beste ezertxo ez.

—oOo—

Biotz zabaleko jende ona aske dago oraindik, Jaunari eskerrak.

Ederki ikusi dugu Aiako "Etxe-berri" baserriko ezbearra gertatu ondoren. Erropa, oiñetako, diru, da-netik artu dute oparo.

Ori jendearen erantzuteko me-dua!

Dana ez da galdu oraindik. Ola-koetan ikusten da erri baten per-tamena.

—oOo—

Ba-dakizute "Etxeberri" baser-rian zer gertatu zan.

Erruki gabeko su zakar batek jo erazi zion beia etxeari. Amazapi ganadu burutik amabi, ikultuan erre ziran.

Amabosgarren aurra izateko ze-gon etxeokandrea.

Izana du, ta mutilla da.

—oOo—

Zer egin? Nola joka? Nora jo?

Zer buruaustek "Etxeberri" ba-serriko nagusiak!

Maizterra zan. Gaitz ikusten dat "Etxeberri" baserria zutitza.

Amabost laguneko familiarekin, zer erabaki artu?

Konturatzen al gera ezbear or-ren neurritz?

—oOo—

Emeretzi urteko mutil gazte eder-ra, Getariko "Urkiola" baserrian. Etxeko lanak egiten ari zala, ma-kina batek eskubiko eskua eraman; esku bakarrarekin gelditu.

Emeretzi urteko mutilla bera.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

—oOo—

Santa Ageda gainean dugu.

Santa Ageda bezpera, eskerako eguna izaten da.

Noiztik ote dator oitura au?

Getariko Askisu baillarako ba-serritar gazteak, "Urkiola" baserri-ko gaztearekin gogoratu.

Aren illunpea argitu nai; ari zerbait pozaldi eman nai.

—oOo—

Iru talde irtengo dira aurtan Ge-tariko Askisu baillaratik otsaille-ren laugarren egunean. Iru talde, iru bertsolari, iru soñufotzaille...

Biltzen duten dirua, "Urkiola" baserrian betiko elbarri gelditu da-narentzat.

Jokabide txalogarria benetan. Zergo Argiak ixildu ez lezakeana.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

Baserri artako itxaropena; ang-o segira ta jarraipena.

ZERUKO ARGIA AZTERKETAN

Agindu genduen bezala, joan zen astean azterketa erako zenbait artikulur argitaratu genduen. Ikusi genduenek, Z. ARGIAK batasun "H" arazoa asko aipatu zuen joan zen urtean. Baina ez itsututa ibilli ginala esateko moduan ordea. Beste zenbait gai interesgarri, sozial, ekonomi ta politikari buruz agertu zen eta egokitasun ederrean azaldu ere.

Gure Erriko arazoetaz behar dan neurritz eta ugaritasunez mintzatu ez ginala diotenak ere ba dira. Gu ez gaude iritzi orrekin ados. Emen argitaratu diren lanik gehienek, zuzen zuzenean Euskal Erriko arazoak aztertzen dituzte. Nazio arteko arazoak eta gizon ospetsuei buruzko lanak kenduta, beste gehienak, danak ez badira, Euskal Erriari zuzenduak dira.

Gure ustez kritika egin behar baldin bazaigu, sakontasun eza-ren kritika egin behar zaigu. Gai eder asko atera arren, ez dute batasun bat, linea bat, eduki.

Izan ere, aldizkari au askotan behintzat, nola atera izan dan, miraria, benetan arritzekoa da. Bakoitzak, bat eta besteak, bere mementoko umoreak eraginda, bialtzen zituen lanekin osatua izan zen aldiz aldiz. Baina orrela ezin genezakean luzaroan jarrai. Asteroko bat daukagu. Gure Errikoa. Euskeraz. Onak dena esan nahi du. Txantxetan ezin gintezke ibilli. Asteroko egoki bat osatu behar dugu. Iñoren lotsarik ez duan aldizkari bat.

Ortarako, beste gauzen artean, taldeak sortu behar dira. Ez nolana hiko taldeak ordea. Jakintzaz eta esperientziak ongi jantzitako taldeak.

Pundu onetan zerbait ari gera eta ba dugu itxaropen.

Politika ta sozial arazoak aztertzeko talde bat osatua dago. ekazari arazoak aztertzeko ere bai eta baita urbanismo arazoak erabiliko dituen amaren bat arkitektoak osatutako taldea ere. Arte eta musika alorretan idazle izendatuak ba ditugu eta pixkana, auetatik asiaz, talde bat osatzen joango da. Erlijio eta literatura maillan gaude behartsuen. Idazle batzuek lanak biali arren, oraindik talde aldetik begiratzuz gero, ezer aundirik ez dago eta gai auek garrantzizkoak direla, deritzagu.

Egitamu edo plan bat eratu behar zela genion joan zan alean. Gaur egun ori egiteko bidean aurkitzen gera. Gauzak egosten dijoaz eta zerbait egingo dugulakoan gaude. Ahalik eta zabaltasun aundienean jokatu nahi genduke. Zabaltasun orrek bati baiño gehiagori miñ emango diola eta miñ ematen diola ere ba dakigu. Izan ers, ain tentakorra da aldizkari bat nork bere iritzien eta jokeren menpean eduki nahi izatea!

Z. ARGIA orretaz ongi ohartzen da eta behin baiño gehiagotan adierazi ere, adierazi du, talde zehatz bati lotua ez dagoela eta egotetik ere ez duela nahi.

Z. ARGIAK ba du poliki poliki eldud dijoan bere iritzia. Gure Erriaren alde lana egin nahi dugu eta eginkizun ori talde zehatz bati lotua egoten ez geran neurrian beteko dugulakoan gaude. Bere nortasuna ba du eta bere nortasunean jarraituko du.

Zipokeriak alde batera utzita lanerako prest dagoenari dei egiten diogu. Irekitasun batean, elkartasun batean lan egin nahi duenari dei egiten diogu. Gure Erria, Euskal Erria maite duenari, dei egiten diogu.

EZI TA EREIN

GAZTEAK ETA EZITZAILLEAK

Denok dakigu, gazte garaia, oso zailla dala. Sasoia ta indarra ugari, baita bertan muga galantak ere. Gazteak, oartzen dira muga oietaz. Askotan entzungo ditugu ari dirala esaten: «Elkarrekin izketan egiten etzaigu erakutsi. Tajuzko elkarizketari ez diogu eusten. Gazteak elkarrekin arremanak izateko, batzutan asmorik ez izan».

Gazteak, gazte giroa aztertzen jarri ezker, berealaxe, ezitzaillen bearra daukatela, konturatzan dira. Ala diote: «Kontzientzia, nork eman bear digu? Nork erakutsi bear? Gazteek, laguntzaileak bear dituzte. Ezitzaillen bearra izan degu».

Gazteak, kontzientzia osatzeko garaia izaten da. Kontzientzia osatze orrek, lan zaillak ematen ditu. Lan ortarako, nai ta naiez, kontzientzia osatutakoak bear. Orregatik, auxe agertzen zaigu garbi asko; gazteak, laguntzaillen bearra daukatela, au da, ezitzaillena.

Zertarako dute ezitzaillenen bearra? Garbi esanda, nortasunaren kontzientzia oinarritzeko. Gazteek, gizon gorputza daukate, burua ez. Gazteri ari, gizon jatorrak bezela bizitzan jokatzen erakustea, izanen da ezitzaillenen lana. Orretarako, garbi azaldu, zer dan gizona, bere aberastasunak eta bere galbideak. Giza berri bat sortzeko, gizona ezagutzea da garai ontako ezaugarria. Gauza bera agertu eta erakutserazi gure erriaren aldetik, bere jatorrasuna eta bere utsuneak. Ori dana gainera, bizituz dijoala, ekin-tza aundi ta txiki batzuen bitartez azaldu.

Gazteak berak, aukeratu bear duen bidea, askatasun osoan lagundu ibiltzen eta ikusten nun diran jokabide zuzenak jatorrak eta okerrak. Itz laburrez esan da, ezitzaillenen jokabidea, auxe izanen da; gaziñen sasoia zuzendu, giza ta erri kontzientzia osatu. Batek zion bezela: «gazteei gizon egiten lagundu». Alkartu bearra dago euskal osakerak esaten zuena: «Gazteak ilusioa, zaarrak esperientzia». Ori da ezitza.

Nola asi bear du lanean ezitzaillak? Leenengo gauz arremnak izan, gero gazteei asko entzun.

Ala dan guztietan gazteak elkartu ta poliki poliki, pixkanaka ekin-tzen jarri. Ekintzak izan ditezela gazteek aukeratuak eta adinari egokitzan diranak. Gero egindako ta ikusitako guztiak, lasai ta garbi azterterazi. Gaztea, arremnan, ekintza ta azterketa oien bitartez, bere burua, gizartea ta izadia ezagutzen joanen da.

Ezitzaillerek gabe, oso motz gelditzen da gazteria. Erraz, arroke-riara jotzen du ta askotan bide zuzenetik baztertuta gelditzen da. Garbi asko esan dezakegu, erri baten balioa, ezitzaillerek azaltzen dutela. Erria, ezitzaillerek indartzen dute. Nun dagoen ezitzaillenen maila, artara iristen da erria, ez geiago, ez gutxiago. Gure Euskal Erriak, ezitzaillere asko ta jatorrak bear dituela, ortaz zer esanik ez dago.

Ezitzaillere jator oiek ez dute beren buruari begiratzuz lan egin bear. Askok, ezitzaillere diralakoan, ez dira gazteen ajola, beren burua agertu nai dute bakarrik. Ba dakit gaurko egunean gure Erriaren giroa txarra dala. Arrazoi bat geiago jator jokatzeke. Arinkeriak baztertu egin bear dira ta gizona osatu. Gure gazteak, gizon egin baiño leenago, erretzen baditugu, guk zapaltzen degu gure Erria. Ezitzaillere on baten balioa, ezitzaillerek azaltzen dutela. Nun dagoen ezitzaillenen maila, artara iristen da erria, ez geiago, ez gutxiago. Gure Euskal Erriak, ezitzaillere asko ta jatorrak bear dituela, ortaz zer esanik ez dago.

Ezitzaillere jator oiek ez dute beren buruari begiratzuz lan egin bear. Askok, ezitzaillere diralakoan, ez dira gazteen ajola, beren burua agertu nai dute bakarrik. Ba dakit gaurko egunean gure Erriaren giroa txarra dala. Arrazoi bat geiago jator jokatzeke. Arinkeriak baztertu egin bear dira ta gizona osatu. Gure gazteak, gizon egin baiño leenago, erretzen baditugu, guk zapaltzen degu gure Erria. Ezitzaillere on baten balioa, ezitzaillerek azaltzen dutela. Nun dagoen ezitzaillenen maila, artara iristen da erria, ez geiago, ez gutxiago. Gure Euskal Erriak, ezitzaillere asko ta jatorrak bear dituela, ortaz zer esanik ez dago.

Lan guztietan bearrenetakoa, ezitzaillerek osatzea da. Batez ere egiten diran lanak ezagutarazi. Denen bearra daukagu.

Gazte arre ta erroz, ez degu ezer-txore egingo. Gazteria jator bat sortzeko, euskal ezitzaillenen artean gero berri bat osatu bearra dago.

Latxaga

BAINA... EMILE MULLER-I "EZ" ERANTZUN BEHAR

«Esaten dedana da...
dirala obra ilak,
arrak joak, artsoak,
utsalak».

Lizarraga

Arnegatuta gaituzte. Arestian, euria gureago zenean eta gure mendiak elurrez zurutuagoak, zauritua-goak genituenean, ba zen zorione-ko amets triste bat zeren orduan ere ba omen zekiten ametsetan zoratzen, geroagokoetan murgiltzen, behinerekoetan axolagabetzen. Dena multzo omen ta multzoak mult-zoez loturik omen gure eguneroko, urteroko, gizaldietako eta hildako guztien hezurretan. Hegelek hone-la dio behinik behin. Eta horrega-tik gaituzte arnegaturik. Gurea den gaurko kondaira multzo askoz osa-tua den multzo delako. Ekintza as-koren ekintza. Katearen eraztuna delako. Atzazkalen moztu ondoren-go betiko hazi-aldia. Erdi zuritutako mendiak direlako. Zaurituagoak gau-delako. Berriro ere, lehen bezala, beti bezala, euria datorkigulako.

Ukabilak jasota, begiak erne, bi-hotz taupada azkarrenetan nengoen dena jakin nahian. Ihiztarien erbia irten arte, edo-ta irratien beste irra-tietako burruna sumatu bitartean.

Orduan etsita geunden eta arne-gatuta gaur. Zai, bai, zoriontsu nos-ki. Bainen... Eta dena multzo bi-hurtu zitzaigun. Bainen gu... Guz-tion zorionerako zelakoan eta hor-relaxe da. Baina gu arnegatuta... Nik ere, ez pentsa, idazteari ekin diot beti bezala. Baina gu arnega-tuta bizi... Lur jota. Baina gu ar-negatuta bizi gara. Esan dut, esan dizuet, esanen diet. Arnegatuta gau-de; nere herrixkan erneatuta dau-dela esaten dute. Toki guztietan «Kabreatuta» daudela diote.

Zorionaren kaliza eskeini dugu hainbat itxaropenen aldetetan.

Anjel Lertxundi

ARGIA

Zuzendaria:

**MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA**

Argitaratzailea:

**Nafarroako-Kantauriko ta
Aragoiko Kaputxinoak.
(Mayor, 50-1.- Burlada
Pamplona).**

DONOSTIAN:

Oquendo, 22 - Tel. 26666.

«Le Monde»n (1971-I-18) Mulhou-se-ko alkateak argitara berria duen artikulua ez du irakurlea hotz utzi. Ez ni neu, eta ez irakurri duten ene adiskide batzuk ere, jakin du-danez. Emile Muller-ek ba du me-rezimendu nabarmen bat: argi-eta-garbi eman du bere iritzia.

Zein da iritzi hori? Artikuluaren idazpuruan bertan ausarki esan du Muller-ek: «Sozialismoa eraikitzeke, ebaki egin behar da Komunista Alderdia»-rekin.

Zergatik? Emile Muller-en ustez, eta Ekialdeko Europan mende erdi baten barrena ikusi denez, «komu-nismoa ez da askatasun demokra-tikoen amaia bakarrik, baina baita ekonomi-atzerapena ere». Beste al-de batetik hau dio: komunistak agin-tera iritxi diren erresuma guztietan, «sozial-demokrazia deuseztatua izan da... Marxismo-leninismoak ez du onhartu langileriak sortutako alder-dien eta sindikatoen aniztasun edo pluralismoa: komunistak alderdien menpean egin da beti batasuna; eta batasun horretantxe jarraitu be-har da, baita, besterik ezean, so-vietar tankeen laguntzaren bidez».

Muller-en ustez jendea hasia da honetaz jabetzen; eta, zozoaren papera inork aurrerakoan bete na-hi ez duelako, sozialistak komunis-tekin jostatzen ibiltzeak uxatu omen du jende ugari, eskubi aldera bul-tzatuz. Gainbehera hau gelditzeko, eta sozialismoa Europan eraiki ahal izateko beraz, «hautsi egin behar da arras Komunista Alderdiarekin... marxismo-leninismoa politika-bidea den aldetik beretik arbuatuz».

Joan diren asteetan Prusian ikusi dugun zampaketak ez du zabalkun-de batera bulkatzen. Eta, bestetik, Fraitzian egun hauetantxe erabaki du Rocard-ek (Parti Socialiste Uni-fié delakoaren sekretarioak) hur-rengo hiri-hauteskundeetan P.C.-tik at jokatzea. «Gauchismo»an, ezker-kerian, erori dela berehala salatu dute Fraitziako komunistak ofizia-lek; baina problema hor dago, eta ez beti eskuindarren aldetik.

Ene ustez, konturatu ere gabe, eskema errazetara jotzen dugu denok. Marxista-leninistek ez dute etsai bakar bat baizik aintzakotzat hartu nahi: burgesia, hiritargoa. Burgesia erazi beraz, eta kito. Ge-hiegikeria horren kontra erantzunez (eta Muller jauna barne, itxura de-nez) ez dute arrisku eta problema bat baizik ikusi nahi: komunismo-arena; edo «stalinismo»-arena, zen-baitak nahiago duen hizkera ontzat emanez.

Egia, ordea, hori baino nahasia-go da, zoritxarrez. Komunistek ar-razoin osoa ez dutela aitortu on-doren, Muller-ek problema hau al-derdi batetik bakarrik ikusten duela ere esan beharra dago.

Stalinismoaren hutsune larriak eta lerradura politziakoiak berriz azaldu beharrik ez dago. Aspaldi egin zuen Krutxefek, eta fanatismo-aren jopu izan nahi ez duten gu-ziek ongi ezagutzen dituzte. Bide beretik, stalinismo hori oraindik ere marxista-leninisten artean joera nagusia dela, gauza ezaguna ere bai. Egiari buruz zabalik egon nahi duenak ba dazki horiek guziak.

Baina kapitalismoaren zapalke-riak, burgesiaren diktadura osoa eta ezin-sakonagoa, hor daude ere. Eta kapitalismoaren okerreria fun-tsezkoaz «ahaztutzen» dena ez da

sozialista, eta are gizadiaren etsai-tzat salatu beharra dago.

Emile Muller, artikulur horretan bederen, «ahaztu» egiten bide da burgesiaren zapalketaz; eta «sozial-demokrazia Europan... herriaren aginteaz nagusitu dela» esaten di-gunean, irribarre egin behar dugu, galdak elkar-gainka datozkigulako: Nun nagusitu? Zertarako? Aleman-ian? Inglateran? Erresuma horie-tako trustek ez ote dute irabazkina jainkotzat? Herri horietako kapita-lismoa ez ahal da aurrenik kapi-talista basa eta diru-gosea?

Ez dugu hemen sozial-demokra-ziaren azterketa egingo: kutsu txar-regia utziko lioke irakurleari. So-zial-demokrazia ez du gaur gihar-rik Europan; eta zergatik ote den ezin garbiago agertzen da: sozia-lismoaren asmoa bera ere aspal-didanik bazterra utzi duelako. So-zial-demokrazia ez du sinisten jus-tizia eta kapitalismoa elkarren uka-tzaile direnik.

Etsaia, beraz, ez da marxismo-leninismoaren politziakoiak ba-karrik. Jakina: burgesiari produzio-bideak kendurik ere, ez dago de-na eginik. Ez eta ez. Berrogei-ta-hamar urte honetan argi-eta-garbi ikusi da burgesia ankaz gora bo-tata ere, Iraultza egiazkoa mamitu gabe geldi daitekeala, eta sozia-lismoa ia-ia kapitalismo-pean be-zain urritu ager daitekeala.

Problema asko dago; eta kon-ponbidea zaila da. Zoritxarrez, ber-riz diot, zailtasun hau ez zaio as-kori atsegin; baina egia nahi ba-dugu ikusi eta kontutan hartu, eta ez gogoko zaizkigun eskema urdin batzuei itsukerian eutsi, esan egin behar da gizonaren osakuntza eta liberatzapena gauza bat direla; bur-gesiaren hondamena beste gauza bat; eta komunismoak «alegiakot-zat», formal edo itxurakotzat, sa-latzen eta mespretxatzen dituen as-katasunak, beste gauza bat.

Are ghiago: teknokrazia eta bu-rokrazia ez dira kapitalismoarekin batera eraz daitezkean problemak. Teknokrazia eta burokrazia bai ka-pitalismoari eta bai ekonomiazko sozialismoari nagusituko zaizkion gaitzak dira; ordinadorea edo es-treptomizina, ekonomi-moldeetan zer gerta ere, aurrera aterako diren bezala.

Gauza bera esan genezake arazo ethnikoek: problema hauek ez dira sozialismo/kapitalismo hauziaren ka-pitulur bat. Ez da egia. Etsi egin beharra dago.

Gizona askatzeko eta osatzeko (aska eta osa daitezkean neurrian, kasu; ez baita batere gauza age-ria ez zer den eta ez nola irits daitezkean helburu horretara!) ez da aski ekonomiaren mailako iraultza bat. Honetan Muller-ek egia du. Eta 68-ko Maiatzakoek, Marcuse-k eta trotskistek ez dute besterik esan aspaldi honetan.

Baina oker haundia egin deza-kegu, eta honetan argi oso ibili behar dugu, kapitalismoaren bar-ruan soluziorik aurki daitekeala er-tzetik bederen sinistez gaitzak badu-gu; hau ere gezurra da.

Hots, hauxe da, hain zuzen, eta artikulua funtsa ongi hartu bal-din badut, Emile Muller jaunari nik salatu uste dizaikodan akats larria.

larresoro

euskal Herriatik begira...

HAMAR EGINBIDE

Gizarte barruan bizi geran aldetik, gure etorkizuna besten baitan dagoela esan genezake. Giroa nolakoa, gure egoera halakoa. Horregatik ba dugu gure artean zer eginik ugari. Han da hemen ba dago bidea nun zuzendua. Nik, lerrokada ez luzatzearen, hamar eginbide besterik ez ditut aipatuko. Hona hemen bada, eta bakoitzak bere bizi-joeraren bidez egia bihurturik ikus bitarteko onik ez dezala izan:

—Politika eginkizunetarako leihoa irekitzea. Izan ere, zenbat buru hainbat aburu, esan ohi dugu. Gorputz barruan zati bakoitzak ba du zeregin berezirik, horrela behar du gure bizitza osasuntsua izango bada.

—Herrialde bakoitzari zor zaion askatasuna eman dezaiote-lia. Haize garbia behar dugu gure arnasa bizigarri gerta da-kidigun. Gela illunean jarritako loreak ez du edertasunik luzaroan gordeko. Bakoitza, bere nortasunari jarraituz, gizarte aberatsagoa osatuko dugu.

—Legelari eta lege-emaike, herritarrek izan ditezela, orduan bakarrik begiratuko bait diote herriaren onari. (Ez gera, orain, puntu hauetako bakoitza aztertzen hasiko).

—Eliza eta gizarte agintarien arteko askatasuna. Puntu inter-esgarria, garrantzizkoa, baztatu ezinekoa. Bakoitzak bere interesak nola gordeko, konkordatoaren gora behera, tajutu nahi du. Elizari, Ebanjelioko hitzak gogora-erazi nahi geniz-kioke: «Ezin ditek bi jaunen morroi eta zerbitzari zintzo izan...»

—Ekonomiak sorrerazten ditu, gaurregun, istillu eta iskan-billarik handienak. Gerlak, burrukak, batzuen eta besteen kon-pondu ezinak, ekonomiaren iturrian izan ohi dute sorrera. Zer ikusi handia du herriak ekonomi arazoetan, eta bidezkoa da hemen ere demokraziaz jokatzeko.

—Bestalde, herri diruak, populuak, langilleriak izerdipean aurreratutako txanponak ez ditezela morrontzabide gerta. Egun, aurreratu izan duten zenbait aberastasun, euskaldunak aurre-ratutakoak, ez dira beren onerako bihurtzen, ezta gutxiagorik ere. Sarritan atzerrian inbersioak egiteko erabiltzen dute diru hori... Eta Euskal Herrian industriak bidea itxirik dauka, semaforo gorria jarri diote... Ez dago geroak eskatzen duen erako lantegiak sorrerazteko hainbat dirurik...

—Herriak politika zereginetan parte har dezan bideak ire-kitzea. Azken aldi honetan gertatutakoak, udaletxeetako kon-tezjalak aukeratzetarakoan, t.a. populuaren jokabidea argi na-barmendu zaigu. Ez dugu politika-eginkizunetan geure burua arriskupean jarri nahi.

—Sindikalgintzarako lege jatorra, langilleak elkartzeko ego-kiera eta eskubidea beharrezkoa dugu. Batasun bidetik abia-tzen ezpatera gureak egin du, eta hortarako behar bezain ongi gertu gaitzen, komeni den informazioa esku artean izateko, egintzak ondo antolatzeak elkartze askatasuna da bidezkoena.

—Egiazko herri kultura indarbertitzeko, euskal arnasa in-dartu eta berpiztu dedin, egitura eta erakunde egokiak. Eus-kaldunak analfabetoak gaituzue, gehienbat behintzat. Euskera baztertua izan da aspaldidanik instituzioetatik. Euskera babes-tu, goi mailako ikasketak egiteko erraztasunak, beharrezko dugun Unibersidadea, familia pobreetako gazteak, balio dute-nak estudiatu ahal dezaten laguntza...

—Azkenik, eta guztiontzat, lanean arduratzeko eta konpro-metitzeko kemena eskatzen dut. Bizimoldeak ez digute hor-tara bultzatzen, baina gauzak ez dira bere onera etorriko zein da gure izate osoa eskeintzen ez diogun bitartean...

Hamar eginbide aipatu ditut. Zergatik ez hamabi, edo hoge? Berdintsu da, hamar izateak ez dio axolarik, guk eginen dugunak baizik. Puntu bakoitzak berekin du artikulua ugari eta sakonak osa-tzeko hainbat gai. Baina, gauzak irakurri eta lehenean gelditzea ez da aski.

Irakurri, irakurri bai, baina, batez ere, pentsatu, aztertu eta... EGIN.

Mikel Ugalde

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

astez aste

DIPUTADU-BERRITZEA

GIPUZKOAN

Apirillaren lehenbiziko egunean, Gipuzkoan amar diputadu berri izan-go dira. Utsik arkitzen diran amar alki aukerak, batzuk diputaduek berek beren borondatez utzi dituzte eta besteak, diputaduek uzteko garaia iritxi zaie. Diputadu berri aukeratuak —nor aukeratuak dituen ez dakigu oraindik— Erriaren ona izango ahal dute bere eginkizunaren elburu...

GASTEIZEN ESKOLAK

Gaurregunean dauden eskolak ez dira aski Gasteizko aurrei leku egi-teko. Denak pillatuta arkitzen dira. Ikusten denez, Gasteizko Udale-txeak arazo oni bere erabaki zu-zena eman nahi dio. Erabaki ori Erriaren onerako izango ahal da, Erriaren interesak gogoan izango ahal ditu... Erriak esku izango ahal du. Ori da garrantzitsua.

ERNANIKO LITERATURA

SARIKETAN, XABIER LETE

IRABAZLE

Ernanin, «Elurtxori» elkarteak era-tutako bigarren Literatura Sarike-tan, Xabier Letek olerki saria ir-a-bazi du. Bere lanaren izena: «Udaz-kena». Sari au 15.000 pezetakoa zan. Arritzekoa da Ernani batean erdera-lanentzako jarri zan saria, diruz, euskera lanentzako jarri zan ala bi izatea. Dena dela, gure la-gun eta Z. ARGIAko idazle dan Xabier Leteri, zorionik beroenak.

IRU EUSKAL GOTZAI,

ELKARREKIN BATERA

LANEAN

Nahiko kostata, baiña gauzak aurrera doaz. Bizkai, Gipuzkoa eta Arabako gotzaiak Gasteizen elkartu dira Euskal Erriari buruzko arazoe-taz itzegiteko. Pozgarri izango litza-ke Euskal gotzai guztiak denak ba-tera lanean asiko balira. Dena ezin eskatu eta ala ere poztu behar degu iru gotzai auker elkartuta ikus-teaz.

UDALETXE ETA DIPUTAZIOKO

IDAZKARIAK

Donostiako Udaletxea Idazkaririk gabe dago, lehengoa jubilatua za-nez gero. Donostiaren batek ber-tan lan eginez bizi modua aterat-zeko leku egokia lukeala pentsa-badeza... negar egin dezake. Izan ere, Gipuzkoako «Boletin Oficil»ak urtarillaren 25ean dionez, bai Do-nostiako Udaletxeko Idazkaria eta bai Gipuzkoako Diputazioako Idazka-ria ez dira konkursora aterako, beste erri askotakoak bezala. Zer dala-ta? Ginean lan ori egin duten nork edo nork beretzat eskatu du-telako. Eta ematea erabaki dalako. Gauza erabat egiña eman zaio, er-riari bere iritzia eskatu gabe. Eta, jakiña, erri onek berak ordainduko du idazkari berri oien soldata eder-ra...

TXILLIDARI OMENALDIA

Udaletxeak eratuta, ba dirudi Eduardo Txillidari Donostian ome-naldi bat eskeiniiko zaiola. Lerro au-en bidez, Euskal Erri osoak Aran-tzazuko Oteizari beste ainbeste es-keini dezaioa, eskatzen degu.

EUSKERA ETA IRAKASLEAK

«Enseñanza Primaria» delakoaren buru dan Eugenio Lopez jauna Ba-rakaldon izan da, «Altos Hornos»ek eskolak jarri dituela ta. Erriaren izkuntzaz mintzatuaz, garrantzi aun-dikoa dala esan zuen eta etzala ino-laz ere komeni ahaztutzea. Erri izkuntza gero ta gehiago erabili behar litzakeela eskoletan eta or-tarako irakasleak orritu behar di-ra-la, ez badakite ikasiz, eta gero, erabili-liz. Izkuntzaz gaitzera, erri ba-koitzearen ohituraketa sena gorde egin behar dirala.

TRENA, GOITIK BEHERA

Bilbao-Santurze bidean, Barakaldo errian, merkantzitren bat pasatzen ari zanean, zubia behera erori zan, azpian zagoen tren-bide batera, ain zuzen. Zubipean edo inguruan be-hartsu batzuk bizi ziran txabola batzutan eta tresnak erortzerakoan, auen txabola bat zanpatu zuen eta

an il zan Manuel Lastra gizarajoa. Beste lau gizon zaurituta gertatu ziran. Argazkian ikusten da nola gelditu zan autsitako zubi zaharra. Euskal Erri langille onetan onelako gauzak ikusi behar! Gure diruak binbitartean or nunbaiteko autopista turistikoak jasotzen erabiltzen di-tuzte. Barakaldo batean zubi bati zutik ezin eutsi, alajaina!

«EMAKUMEAZ» KRESALAN

Donostiako «Kresala» aretoko kultura taldeak erata, «Emaku-mea»ri buruzko itzaldi batzuk ari dira egiten asteartero. Gaiak: «Gi-zona eta emakumea kultura bide-etan» (Manuel Agud); «Emakumea eta lana» (Pake Ibargutxi); «Eliza eta emakumea» (Joxe Manuel Ba-lenziaga); «Sexoen biologia» (Ga-briel Michel); Emakumearen esku-bide problemak» (Asun Orench); «Emakumearen sikologia» (Sabino Ayestaran); «Emakumea gizarte el-karte» (Gurutze Galparsoro).

IPAR EUSKAL ERRIAN ERE

IKASTOLAK

Pixkana baiña seguru, ugaltzen ari dira ikastolak ipar aldeko Eus-kal Errian. Euskal Erria maite du-gun guztiok poztu gaitzeko, ikas-tolak egin dezaketen aiaño lanik gauza gutxi egingo bait dute gu-re Erriaren alde.

IRUIÑEKO UDALETXEA ETA

LANIK GABEKO LANGILLEAK

Lanik gabe dauden langilleei la-guntzeko, Kutxa Munizipalak eskei-ni dion dirua, Iruiñeko Udaletxeak onartu egin du. Izan ere, aipatu-tako Kutxak amabi milloze pezata eskeini dizkio, Iruiñean gaur geldi dauden iru mila langilleri laguntza bat eman dezaie. Kinka larria be-netan, Nafarroako langilleriarena.

AUTOMOBIL-KLUB

Nafarroa eta beste Euskal Erriko probintzietako «Automobil-Klub»ek, Nafarroan «rally» deritzan karrera zein gehiagoka bat antolatu du. 160

kilometrotako bidea ibilli beharko dute txapelketa ontan parte artzen dutenek.

AIZE BIZI-BIZIA

Azkeneko aize bolara gogorral kalte aundia egin du Olite errian amar bat mila litro ardo galdu da bodega bateko paretak erorita. Arbolak ere bota omen ditu aizeak.

«ARANGUREN»GO

LANGILLEAK, BERRIZ

LANERA

Sodupeko «Aranguren Papele-ra»ko langilleak berriz lanean asi dira, nahiko nahigabe pasa ondo-ren. 450 langille izan ziren kanpora boteak eta urtarillaren 27an, lan-lekuan azaldu ziran kartel batzuen bidez jakin zuten nola lehengo kondizioetan artuko zituztela berriro.

IRUIÑEKO «EATON

IBERIKA»N

Lerro auker idazten ari geran ga-raian ez da oraindik konpondu «Eaton Iberika» lantokiko problema. Izan ere, nagusiak ez dituzte onar-tu langilleek elkarriketa bat egi-teko jarri zituzten baldintzak. Lan-gilleek beste idazti bat zuzendu diete nagusiei, baiña oraindik ezer ezta erabaki.

GASTEIZKO PINTOREAK

Gasteizko Kutxa Munizipalaren aretoetan arabar pintoreak beren kuadroak agertu dituzte urtarilla-ren azkeneko astean.

ABIONETA BAT SALGAI

BILBAON

Otsailaren 10ean «Piper Chero-quee 28» markako abioneta bat salgai egongo da Bilbaon. 600.000 pezeta balio omen ditu asieran. Aparatoaren indarra, 180 HP.

IRRATIAK, EUSKERAZ

Donostiako irrati-entzuleek, be-hintzat, ondo ikusi dute beren «Erri-irratia»ren euskal jokabide gar-bia, batez ere azken bolara ontan. Orain, «Erri-irratia» ez ezik, «Radio San Sebastian»eko zuzendari dan Iñaki Gabilondo lagunak erri-miñez kezkatuta, euskera gero ta gehiago eraman nahi du bere irrati saioeta-ra. Urtarrillaren azken ostirala ez-kero eta astero jarraitzekotan, gaueko amaiketan, berrogei minu-tutako saioa asia du, dana euske-raz. Zorionak eta aurrera. Erriak eskerrak emango dizkizu.

EUSKAL-KONDAIRA AURREA

BILBAON

Bilbaon, Probintziako Liburutegian, urtarillaren 28an ireki zen kon-daira-aurreko ikastaro bat. Lehen-dabiziko itzaldia Apellaniz jaunak eman zuen. Gaia: «Euskal Erria neolitikotik erromatar-aroaño». Ge-roztik beste maiu batzuk ere min-tatzuko dira: Ferrer, Barandiaran, Gonzalez Etxegaray, Mallo eta Pe-ricot.

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'uzu

ATOMIZADO LAGARTO — jabea erabili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabea bear denu orot

JABON LAGARTO, garbiketarako jabe bakarra

Etxe-ko-andrearentzat neska-merik egokitena,

JABON LAGARTO!

Sortaldeko aizeak

BUDA ERE, INPERIALISMOAREN AURKA

Asiako beste bazterrean, amerikarren aurka hain borroka gogorra daramakiten hainbat gizon-ema-kumeek Buda ere irakasle nagusitzat. Honen irakaspenak dire behar bada, anaiei arteko guda haietan gelditzen zaien lotura sendoa. Budismoak laboriariengan duen indarra, bai amerikazaeak, bai iraultzaile mugimenduak bereganatu nahi dute.

Baiñan, budismoa zer den, zer giza-mailletan oinarritzen den eta zer aukera politikoak artzera eragiten duen jakitea beharrezkoa du gu lurralde haitako gizonen jokaera konpreni nahi badugu.

Budismoa ez da hain zuzen, erlijio jainkozaletatik bat: «nirvana» delako egokieran jartzen du gizonaren zoriontasuna. Norberagan bildu ta ausnarketak egin ezkeror griañ uxatuko dire ta zorionaren egoketara iritxiko gera.

Budismoa ez da ere mistizismo bat: Agerpen baten ondoriak ez dire nabarmenak. Dotrina honen jarraitzaileak oso begirapen zabalak eta tolerantzi haundikoak dira. Buda irakasle bat besterik ez zen. Osoan arturik, budismoa erlijio bat baino gehiago giza-irakaspen bat da, bizitzan zear ibiltzeko era bat.

Bonzoak pobre bizi dire ta laborari-girotik laborari-erbitzuko egiñak. Elizak benetako batzokiak dire. Laborari budisten bizimodu osoa eliza hoien inguruan eraikitzen da. Eskola, ospitala ta behartsu guzien etxeak dira bonzoen arduen dauden elizak. Hoietan ospatzen dire bai politiko-billerak, bai kultura-jaialdiak, bai administrazioaren betebeharrak. Beraz, laborantza nagusi ageri dan lurralde haietako gobernuak bonzoen begi-ona aurki beharra dute agintaritzan irauteko. Hortik datorkie bonzoiei beren pisu politikoa.

Hala ere, Budaren apezak ez daude prest nolanahiko politika bat babesteko. Geroz ta haundiago da atzerriak ekarri dien kapitalismoarekiko gorrotoa ta bat batean iraultzaileen aldeko joera nabarmenago agertzen ari da.

HIRUGARREN BIDEA

Birmani ta Kanbodjiako regimena, bertako kultura aberatsean oinarriturik, sozialismo berezi baten ardatza eraiki nahiean ibilli dire. Budismoak, hain bereak dituen anai-tasun-giroa ta zorion-egarria aztertuz, ez zuen gaizki ikusterik sozialismoaren zenbait alderdi. Hala lurralde bi haletako monarkiek, abertzaletasunean eta budismoaren gogoan sustraiturik, laborantza-egituren zenbait aldaketa lortu zituzten.

Baiñan regimen hoiei laguntzen zien giza-indarren bikoiztasuna eta amerikarren presioak saio haiek ondatu zituzten.

Viet-namen, ego-aldeko budisten hirugarren bide hori ez da behar bezain indartsu agertzen: auteskudetari nagusi irten ba dira ere, beren indarra ez da aski Thieuren diktadura ondatzeko. Amerikarren indarkeria bestetik, zaillago egiten dute delako hirugarren bide hori.

Hirugarren bide hori, osoan harturik, oso elkarte bihunean oinarritzen da: laborariak, burgesiarren alderdi abertzaleak eta atzerriko kapitalismoaren aurkako zenbait jauntxoak nekez jarri zezaketean haziketa industrialaren lehen baldintzak.

Buda-zaleen sozialismoa, arabena edo afrikarrena baino areago ez da osatu. Hala ere, jokaera horren bidez laborariak esnatu egin dire ta beren bakartasunetik irtenik. politikan sartu dire.

BORROKAREN RADIKALIZAZIOA

Kanbodjian adibidez, amerikarren aldeko gobernu ta marxista bezala agertzen den Askatasunaren aldeko Elkartearen arteko aukera egitekoan, bertako bonzoak eta laborariak bigarrenaren alde jarri dire. Askatasunaren aldeko Elkarteak beriz, budismoa Estatuaren erlijio bezala onartu du. Gauz hoiek arri-

garriak dire, baiñan gauza guziak bezala bere argibidea dute:

—Bonzoak laborari-mailletatik irteerakoak dire ta duten guzia haiei zor die. Beraz ez da arritzekoa, bonzo gehienak laborariaren eske nagusien alde jarri baldin ba dire.

—Dela atzerriko kristautasuna eta abar, azkeneko gizaldi honetan. Budazaleak beti joka izan dute abertzale bezala. Amerikarren garaian, budistek ez dute zalantzarik egin abertzaletasunaren alde nor zegoen ikusteko ta aukera egiteko: maktarrak bakarrik Aberriaren etorkizuna gertatuko dute.

—Sozialistak behin ere ez dute Budaren irakaspenak gauz atzerakoi bezala gaitzetsi izan. Txinan eta Vietnango ipar-aldean Budaren anai-arteak oso bizirik jarraitzen dute. Laosko lurralde askatueta, erlijio-jaialdiak aberriko kulturaren agerpen bat bezala onartzen dire.

Budistak zer galdu bildurrik ez dute Aberri askatasunaren aldeko Elkarteekin batera jokatuaz eta haiek irabazbide haundia dute haien laguntza jaso ezkeror.

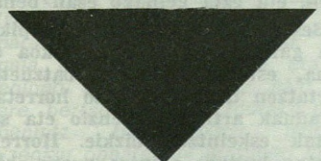
BUDISMOA TA IRAULTZA

Sozialismo iraultzailea ta budismoaren arteko harremanak oso onuragarriak izan ditezke herrialde haietako gizarteentzat. Sozialismoa bertako kultura zaharreko zenbait baloreen joratzile ta babeslari bezala ager ditzake. Bertako kultura aberatsak sartaldeko sozialismoa egokituko du. Pekinikoa edo Moskukoa ez bezalako sozialismoa erne dezake hainbat odol eratan ari den lurraldeak.

Afrikan eta Ego-Amerikan «guda herrikoia» txirrist egiten ari diran bitartean Sartalde-ertzean sendotzen ari dira. Budismoak ba du han zer esanik. Hango laboraria, Budismoari esker, kultura aberats baten jabe da. Aberastasun horrek politiko-konziencia hartzeko garaiean laguntza haundi bat eskeintzen dio laborariari.

Hala ere, budismoa baserri-giroko ta anaiarteko kultura da. Bazer haletako gaurok zibilizazioa lurzibilizazioa da ta haatik du laborariak halako eginkizun nagusia. Bainan etorkizunerako, sartaldeko gizonemakume haiek industrializazioaren arazoari buru egin beharko diote. Izan ere, lurreko komunismo zaharrean gelditzerik ez dute ahal izan. Bainan, Budaren irakaspenak eta industrializazioa elkarrekin konponduko ote dire?

D. IZA

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUTZ

Europaren bi leioak: Willy Brandt eta Pompidou

Alemaniko kanzillerra degun Willy Brandt'ek aski atsedan artuko zuela dirudi, Kenia'n (Afrika'n) egin dituen iru asteko opor-keta aietan. Paraje zoragarri eta jiluragarri aietan, nai ainbateko aukerak izan ditu arrantzarako, eizerako, pasiatzeko eta abarrerako. Inglaterrako erregiñak izan zuen ostatu berdiña izan du: Hctel Outspan. Atsedan aldi au igaroz gero, ta dirudi ain bereak dituen «Ost eta West-politik» aurre-ateratzeko indar berriturik etorri dala. Izan ere ez du alperrik esan «Time» aldizkariak, bera dugula «urteko gizona».

Bere «Ost-politik edo Sortalderako politikak eragozpen batzukin egiten du topo, Berlingo egoera dala-ta. Gaiñera, Rusia bera ere, bere buruari galdezka ari zaio ea komeni zaizn ala ez, Brandt'en politikari jarraitzea, beste erri sozialistetan joko onek sortzen duen irrika bizia ikusirik.

Bere «West-politik» edo sartalderako politikaren jarraibidea beriz, Europaren aurrera bideak eta batasunak mugatzen dute Aduanen bateratzea lortu ondoren, Merkatu Batuen ekonomi eta diru batasuna lortzea dagokie orain. Ortarako, Luxemburgo'ko gobernuan leendakari dan WERNER'ek aurreratu zuen egin- asmo edo proiektua onartzen dute Alemaniak, Italiak eta Beneluxek.

—oOo—

Jakiña danez, Werner egin-asmoaren mamia, Europako Ekonomi Elkartuaren jarraierari bultzada aundi bat emateko pentsatua izan da. Ortarako eskeintzen dituen bideak aukerak dira: politika-ekonomien elkartzea eta diru-mota berdiña sortzea elkartueta. Elburura iritxeko, iru ar-mailla ipintzen dirala dirudi bananbanan igotzen joateko 1980'garrena bitartean.

Alaxe, pausoka- pausoka, jo-muga aukeratsiko lirake:

—Europako ekonomi erakunde berri baten sortzea

—Europako parlamentoaren eskubideak indartzea

—nazio-gobernuengandik aparte,

Banketxe Bateratzailea eratzea.

Iru ar-mailla oiek igo gercztik, bear ainbat gertuturik genduke lurra azken fruitua ernetzeko eta azken elburura iritxeko: POLITIKA ELKARTERA.

—oOo—

Frantziako Estaduko Buruzagi dan Pompidouk, Willy Brandt'ekin egon baino lau egun leenago, egin-asmo auker zerbait oztu zituen. De Gaulieren pentsaerari jarraiki, «supranaziotasunaren zomorroa» deritzo Europari. Orregaitik, «realismoa»ren izenean, Pompidouren itzetan ezea eta iarra naasian ditugu.

Pierre Werner

1965 garrenean galdekizun bat egin zan Frantziako ekonomi eta diru elkartzeari buruz; ondorio auker atera ziran galdekizun ontatik:

— % 50, diru-mota bateratzea Europako gobernu baten esku uzteko, prest zeuden.

— % 20 Frantziako gobernuaren ardurapean egin zedin eskatzen zuten.

— % 30 iritzirik eman gabe gelditu ziran.

—oOo—

Willy Brandt'ekin egon baino egun batzuk leenago, esan ditu auker Pompidouk. Brandt'ek opor-ketak eman dioten atsedena erakutsi bearra izan du Parisen egon danean: patxara, umcre ona, eta ezkerreko eskua erabilli bearra izango zuen.

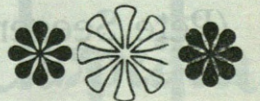
Bien gobernuak aztertu dute egoera. Elkarren jokabideak zaitu dituzte. Realismoaz, pragmatismoaz, egiazko eta gezurrezko arazoetaz, eta abarretaz itzezin dute elkarrekin «Erdiko bidea» billatzen aalegindu dira eta Seikotearen Ministroek egingo duten Batzarrerako utzi dituzte artu-emanak. Ala ta guztiz ere Europako gauzak, astiro ta maillaz mailla, aurrera dijoaz.

—oOo—

Eragozpenak eragozpen, Europa ibilli dabil; poliki baino ondo erro-tuta. Eta eguneroko jardun eten-gabea, gezurrezko ametsak alde batera utzirik, lanean ari diran giza-ki Europa-zale jatorrak gaintzen dijoaz oztupo ta trankoak, banan-banan.

Deniauk esan duen bezala, oiek dira «OSASUNA ERE KUTSAKORRA DALA» erakusten dutenak.

J. Artola

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditzeko merke ta ondo ematen.

Fermin Calbetón, 4
DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

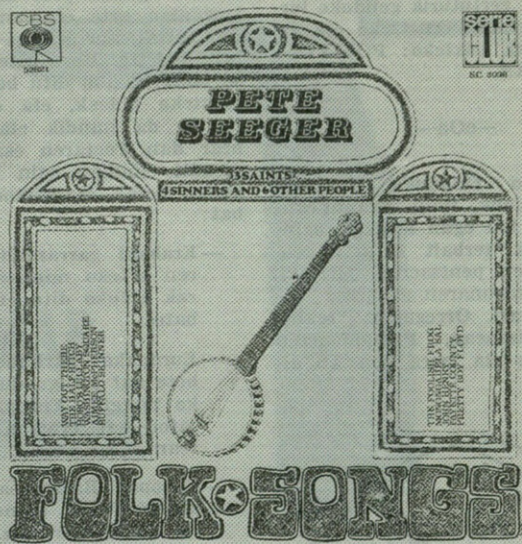
OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

Pete Seeger kantaria Euskal Herrira etorriko da

Horrelakoetan gertatzen den eragozpenik ezpada, Ipar Amerikako «folk» kantari ospetsuenetakoa den Pete Seeger, otsailaren 9an Donostiara kanta saio bat ematera etorriko da. Saio hori arratsaldeko 7:12 tan «Victoria Eugenia» teatroan emanen du. Jaialdi horren organizadore «Ez Dok Amairu» taldekoak izanen gara, lehen Barbara Dane kantariaren saioaren organizadore izen ginen bezala.

Gertakizun hau, kanta herrikoia eta folka maite duten afizionatu, kantari, musikari eta besteentzat, ohi ez bezain garrantzi handikoa izanen da. Izan ere, Pete Seeger hau Ipar Amerikan hogeigarren mendearen lehen zatian aritu diren kantarietan ezagun, sakon, kartsu eta burrukalaria izan baita.

Orain hogeitamar bat urte dira lehenengoz ezagutzera eman zela. Orduan folklore zahararen kantu eta gaietaz ondo jabetua zegoen, eta, bere aldetik, formazio musikalki sakonaren jabe zen. Musikaren barruan beste edozein bide aukera omen zezakean, baina berak kanta herrikoia-rena aukeratu zuen eta bide beretik jarraituz guztiz lan interesgarria egin du.

Horrelako kantariak egin ohi duten bezala, balada, doinu eta gai zaharretatik bere gai eta kezka adieraztera pasa zen, eta horrela jenero zahar bat ezagutzera emanaz eta eraberrituz, kanta burrukarako eta bere gizaratearen kontradizio eta ustelkeriak agertzeko medio egin zuen. Horrelako gizonak, publikoki espresatzen diranean batez ere, opinio talde batzuen aldetik persegituak, gorrotatuak, salatuak eta debekatuak izaten dira, eta Pete Seeger-i ere hori gertatu zitzaion. Telebista, irrati, aldizkari eta difusio tresnak ukatu egin zitzioten. Eta persekuzio hori, batez ere, Mac Carthy senadoreak bere «sorgin ihizea» sutu eta neurri lotsagarrietara eraman zuenean gogortu zen («sorgin ihize» hori, daki-gunez, liberal eta ezkertiarren aurkako persekuzio eroa izan zen).

Bolada hilun hartan, hala ere, Pete Seeger etzen Ikaratu, eta inoiz baino kartsukiago Ipar Amerikako unibersitate, hiri, herrikoa eta bazterretan bere egia esaten jarraitu zuen.

Hortik aparte, «folk» kantari sail haundi baten erakusle eta laguntzaile izan da, eta bere kantaerak eskola sortu du.

Orain, Europara etortzeko okasioa izan duenean, Kataluniatik zehar honara ere etorri nahi izan du, eta hontarako organizadoreek Raimon kantaria ere laguntzaile izan dugu.

Beraz, musika herrikoien sailean zerbait interesgarri badago, Pete Seeger-en jaialdi hau bai benetan interesgarria izanen dela. Horregatik «Ez Dok Amairu» taldeak Donostia eta Euskal Herri guziko jendea jaialdi hontara deitzen du, kantari ospetsu honen kantak entzunaz guztiok ikus eta ikas dezagun. Uste dugu gertakizun horrek euskaldun guztien interesa merezik duela.

EZ DOK AMAIRU

(Pete Seeger-en kantuetako bat)

MY SWEETHEART IS THE MULES IN THE MINES

Nere maitea meatzetako mandoa da.

Sokarik gabe daramat.

Bere atzean esertzen naiz

marraskaz eta istuka noa,

eta hori guztia nere

maitearen atzekaldean.

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)

Avda. de Francia, 1

— IRUN —

Kanta herrikoia problema bezala (IV)

Lanaren saria dela ta

Euskal kulturaren produktoak komertzializatzea ez negozio, baizik premia larrienetakoa denez gero, dirua irabaztea ezta kantari herrikoien xedea, eta hori ba dakite kantariak eta jendeak ere ba daki. Hala ere, kantari batek bere eguneroko ogia eta gainerakoak eskuratu behar baditu, dirua behar du, beste edonork bezala.

Gainera, txanponen arazoa oso nahasgarria eta istillu askoren iturria izaten da behin baino gehiagotan. Dirua, xixtima kapitalistaren barruan, fetitxe baldin bada, xixtima horren aurka dabilen jendea, xixtima onartuz dabilena bezala, fetitxismo hortan erortzen da. Izan ere, diruari etzaio bere kanbiagarritasuna ikusten, diruaren baloreaz eta bere sinifikazioaz mamu bat egin baizik. Xelebrea gertatzen da (trixtea, hobeki esateko) diruaren arazoa, tratua egite-rakoan, garbitasun normal batekin ezin erabili izatea. Azken finean, ba dirudi bere lanaren sarritaz diru bat eskatzen duena gauza zikin baten atzetik dabilela. Edo ba dirudi diru hori ukatu egiten duenak gizaratearen salbaidetate bat oinarritu duela. Horrek ez du esan nahi, hala ere, eskatutakoa beti neurritzeko denik eta eztabaidak ukatu behar direnik; ba dakigu eskatzen duena oker egon litekeala, baina gauza hauek jakin-negiak behar luteke izan eta eliztaze nehor aztoratu behar.

Baina jendea haserretu, amorratu eta erre egiten da. Horrek gauza bat adierazten du garbiki, diruari balorea ematen zaiola. Balore zikiña gaitia, balore beltza. Eskatzen duenaren baitan eztugu intensio txar bat baizik ikusten; besteren bizkar aberasteko gogo likitsa. Eta langile mota horri dirua lan-sari bezala ukatzen diogunean, eztugu kapitalistak bezala plusbalioa gehitzearen ukatzen, ezaite hori arazo hontako kasoa. Ezta ere eztugu ukatzen diru hori falta zaigulako; hala ere, batzuetan faltatze hori gerta liteke, baina horrela izanez gero arazoa esplikazio batekin konpon ditek. Diru hori ukatzen diogu, hain zuzen, anti-balore bat kontsideratzen dugulako; diruaz fetitxe beltza egin dugulako. Horrela gertatzen denean, xixtimak ezartzen dizkigun tranpa eta kontradizioetan erortzen gara, gizonaren bizitza bi sailletan zatitzen dugulako. Alde onetik jartzen ditugu egoera mitiko eta gezur sublimak, dizona heroetasun alferrikakora bultzatuz (gizona edo taldea edo elkartea edo herria); alde txarretik, berriz, gure bizitzaren materialtasuna, premia konkretuak eta gizonak bere bizitzaren iraupenerako jokatu behar dituen burruka guziak jartzen ditugu.

Baina gure bizitza konkretutik bigarren alde horrek erakusten dizkigun premiak bazterreratu ezin ditzakegulako (benetako bizitzaren premiak, lehen maila batetan behintzat, horiek baitira), asimilatu, geureganatu egiten ditugu, baina kontzientzia txarrek. Eta geroago kontzientzia txar hori han eta hemen agertu egiten da, eta agertze horrek diruaganako nazka, gorroto eta mespretxuaren itxura hartzen du. Horregatik behar bada euskal kulturaren saillean azken urte hauetan hainbeste afizionatu ezagutu dugu, Kultura eta bere gorabeherak orduraz kanpo hartzen dituenak, bere burua garbitzeko bide bat aukeratzen du, maiz. Bere bizitzaren «beste» alde eta joera batzuek justifikatu nahi baitu bezala.

Esan beharrik eztago, hala ere, kultura ekintzan dabilen afizionatu asko ezte afizionatu hori bakarragatik, baizik eta gure herriko ekonomiak eta ekonomia horren planifikazioak kultura-langile profesionalentzat aterabide gutxi uzten duelako ere. Baina nik gero eta garbiago ikusten dut problema horren hauria eztatza gabezia hortan bakarrik, lehenik aipatutako kontzientzia txar eta ikusmolde nahasgarri hortan ere baizik.

Gauza horiek eztira horrela kasualitatez gertatzen. Gure bizitza eta aukerak kondizionatzen dituen xixtima berezi horrek sorrarazten dituen kontradizioek zatitzen eta puskatzen gaituzte. Gizona, bere

premia beharrenezkoak betetzeko, langile huts eta soil bezala bere lan-indarra saltzera behartua dagoenez gero, ezta bere bizitzaren jabe, ezta gizarate osoaren prozesoa, materia menperatuz, era giza-kor batean organizatzeko gauza. Bere bizitzaren zentzu eta posibilitate libreak ezagutzeko eta erabiltzeko desegokitu arkitzen da eta zeharo besteratu. Horrela izanik, kulturaren, jakitearen, irudimenaren asmakizunaren eta beste joko libre eta pertsonalen dimensioa galdurik daduka.

Zatitua eta sakabanatua dago, hain zuzen, xixtimak hori billatzen duelako: gizonari bere bizitzaren eta izatearen zentzu osoa galeratzea. Gizona, daduzkan ahalmen guztiekin, bere esistentzia eta moldakizunen sujeto konziente eta kreatzaile kolektibo izan beharrean, zatitua, itsutzea eta egoera parzial ta jokabide ukaroren atakan jartzea. Eta hori talde konkretu edo herri baten bizitzan nabarmendu egiten da, batez ere herri horren izatea eta jokabideak itxuratu eta zuzendu litzaketen multzo gidariak beren eginbehar osagarriaren ikusmena eta posibilitateak galdu egin badituzte, eta, hemen gertatzen den bezala, eziñaren krisisean amilduta badaude.

Opresio ukakor horri burrukan plantatzeko beharrezko dugu, zaila bada ere, kontradizio horietaz ohartzea eta oraintxe bertatik gure kultura eta Euskal Herriaren beste arazo eta eginkizun guztiak lotura eta batasun batekin ikusten eta organizatzen saiatzea, zatiketa ahalgarrietan erori gabe. Ba dakigu hori guzia oso zaila dela; ideologiarik base sendo bat ezik, ekintzaren barruan bertan argituz eta zehaztuz joan behar duten ikusmolde zabal, aberats eta praktikoa ere behar direlako. Baina beste biderik ezta geratzen.

Guzti hau konkretatuz, eta kantari herrikoiei gagozkiela (edo idazle, bertsolari, pintore, musikari eta beste guztiei), hiru soluzio edo aterabide ikusi genitzake; hiru horietatik, bi gure herrian aplikatu ezin litzekeanak, eta bestea nahiko posiblea eta agian oraingoz aukeratu ahal dezakegun bakarra.

Soluzio edo aukera horietan lehen, kantari edo artista bezala zeharo komertzializatzea da; hortarako egin behar den lehen gauza nortasuna antzutu eta komertzioaren esijentziak jartzea da. Esijentzia horiei lotuz gero, eta euskaldun bat bada hortan dabilena, aparatoak eskeintzen dituen propaganda bide eta erak onartu besterik eztago. Horretarako, ia seguru, kantari edo idazle batek bere hizkuntza ukatu beharko du; giro artotz baten erdian atzea galduz ibili; eta, azken finean, horrelakoek ohiturazkoak dituzten malabarismo eta faltukerien kontzientzia txarra bizkarreratu. Hori ezta gure bidea, eztugu inundik onartzen, eta ezta gehiago esan behar.

Beste soluzioa, oraingoz utopikoa eta gainera oso nere gustokoa eztena, estatu sozialista batzuetan gertatzen dena da. Kaso horretan, estatuak artistei subentzio eta soldatak eskeintzen dizkie. Horrelakoetan kultura ekintza guztia, bide eta era nagusienetan behintzat, estatuak planifikatzen du, eta eztakigu planifikazio horren barruan artistari zer libertate gera dakiokean. Hala ere, estatu sozialista guztietan egoera hori ezta berdina, eta batzuetatik besteetara alde haundiak daude, bai kultura planifikatzeko eran eta bai planifikazio horren barruan artista eta intelektualei uzten zaien askatasunean ere. Soluzio hori hemen oraingoz utopikoa dela esan dut, eta

horretan ezta noski zalantza haundirik egonen. Baina esan dut, gainera, ezte oso nere gustokoa, eta artisten ekintzari gagozkiola esandakoa mantentzen dut. Hala ere, garbi lakigu edozein eratako estadurik gabeko gizarate hiltzen ezkararen bitartean behintzat... kulturaren planifikatze eta finantziatze horretan zer ikusirik ba duela eta eduki behar duela, irakaskintza eta hezieraren gorabeheretan batez ere, instituzio kostagarrien mantentzean bezala.

Hirugarren aterabidea, nere ustez oraingoz hemen aukeratu ditekkeen garbien eta posibleena, euskal kulturaren produktoak zabalduz eta komertzializatuz joatea da; kulturaren sakontasuna eta espresioen aberastasuna xede eta azken fin bezala jarriaz, jakia. Hortarako eztago kulturaren adierazpenak produkto bezala hartzea beste erremediorik; hala baitira gaitia. Produkto berezi xamarrek, hori bai; lehen premiak asetuz joan ala, jakin gosea eta ikusmolde aberatsagoak gizonari esnatzen zaizkion garaian beren garrantzia agertzen duten produktoak. Gizona askatuz doaneko produktoak, hain zuzen; gizona jakituriaren eta bere ahalmen guztien joko librea usatuz bakarrik aberasten eta askatzen baita. Horregatik, kulturaren produktoek ere hedadura, zabalkunde eta komertzializazio neurritzeko bat behar dute. Ezagutuak eta aprobetxatuak izan ditez; artista edo intelektuala, inori trabarik egin eta limosnari eskatu gabe, bere lanetik bizi ahal dedin. Ba dakigu kultura komertzializatuz joatearen arriskuak bat, komertzioa garaitze eta kultura degradatua gertatzea izan litekeala. Baina gure artean ezta oraindik horrelakorik gertatu, biderik ere izan ezte; eta gaitia, horrelakorik gerta eztekin kontrolik seguruen jendearen hezia eta gusto ona da.

Baina hau horrela gerta ahal dedin, artista eta intelektualei beren lana erakutsi, agertu eta baloratzeko eskubidea errespetatu behar zaie. Artista eta intelektualek ere premiadun gizonak direla uste izan behar da, eta jakin behar da beren lanari ordaina edo sari bat ezartzen diotenean ezte inori deus lapurtzeko asmoz, bizi ahal izateko baizik. Bizi ahal izateko, eta gaitia beren lanaren arabera saria eskatzean, lan horren gana-ko errespetoa eta kontsiderazioa jendeari sorrarazteko. Eta batzuetan, nik dakitanez, kantari batek (beste intelektuala eta artistetaz ezte deusere esanen, ezaitego zoritzarrez esateko okasiarik ere) behar baino gehiago eskatu badu, eta eskatze hortan tronpatu egin bada, sinistu behar da, egia delako, eskatze horren haunditasuna ezteala izan okasio bat aprobetxatuz aberasteko, baizik eta prinzipio bati jarraituz horrela eskatu behar zuela uste zuelako.

Euskal Herria ezta haundia, eta alde hortatik begiratuta distributuz eta organizatuz on baten bitartez kultura zabaltzea erraza izanen litzake. Uste dut hori guztia politikoki egiten joanen garaia, oztopo asko gaudituz badare. Baina behin eta berriro kantari, intelektuala eta artista guztien izenean zerbait eskatu behar banu, ez eskupekoa, ez mezenazgoa, ez errukia, baizik gure lanaren autonomia eta aterabideak egoera eta premia konkretoren neurrian errespetatuak izatea eskatuko nuke. Artista ezaite ez eskeko ez atrakadore. Ezta eguneroko soldatari loturik dagoen langile fijoia ere... Beno; hori esate bat da.

Xabier Lete

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 12 0 65

DONOSTIA

LIBURUAK

ATHEKA - GAITZEKO OIHARTZUNAK

delako nobelari buruz

Urtarrilla-ren 17-ko «Zeruko Argia» irakurtzen nuelarik, «Atheke»-gaitezko oihartzunak» deritzen liburu berriari egiten zaion arrera edo erizpena ikusi dut. Liburuak nik antolatua atera baita, erraz asma ditake zein gogoz irakurri dudan arrera hori; bereziki, nork firmatua zetozen ikusita: «Basabil»-ek, edo haren izen jatorrarekin alpatuaz, Aita Akesolo idazle argi ta euskal-jakintsu ezagunak, ain zuzen. Plama edo orrialde-erdi bat eta ez gutxiago liburuari dedikatzen ziola oartuta, asko poztu nintzan. «Ola»-ko liburuak eta ainbeste kostatako egiñak ez dute gutxiago merezi...» esaten nion, arroxko, nere buruari. Laster asko konturatu nintzan ordea, arrera horren erditsua, liburuan bertan azaltzen diran zenbait xehetasun kontatzeari emana da goela; baina, tira, ez zait hori gaizki iruditzen, irakurleengan zaletasuna erretzeko egokia ba-litekela pentsatuz-eta. Ala ta gutziz, poz aundiagoz eta esker obeat ikusiko nuen, baldin zerbait albisterik, zerbait gauza berriak jakinerazi baligu bertan. Esate baterako: liburu agertu ondoren hauxe ikasi dut nik: Basabil-ek, eta guk, aipatzen dugun harako emakumea, Daskonagerre-ri lagun egin zion ahaidea alegia, Daskonagerre-ren beraren arrebak zala. Baita ikasi dut, Bonaparte printzipearen lankide zintzoa zan Duvoisin kapitana, begi txarrez ikusten zituela Daskonagerre-ri iru liburuak, Vinson-en laguntzarekin egiñak zituelako ta beste gabe; eta Vinson, Bonaparteren etsaia izati... «Nere adiskideen adiskideak, adiskide ditut, eta bestera». Baina zertzelada oietaz mintzatuko naiz urongo batean, «Atheke-gaitzari» opa nai diodan glosa-dun artikulu luze batean.

Eskerrik asko Basabil-i, zuzentzen didan zorion-itzagatik, bat bakarra izan arren eta bide nabar bezela zuzendua. Ez da gutxi, jakiniaz norainoa izan oi dan jaun horren zorrozatasuna, besteen lanak juzgatu bear dituenen. Egia esan, zorrotz izatea bidezkoa du, beste geienak baño jakitate aundiagoz ornitua bait-da.

Goazen orain Basabil-en arreraren muiñera. Akats bat baño gelago arkitzen dio nere lanari. Arkitu ta agirian ezarri, legeko dan bezela. Lastima, ez duela aipatzen edizio berri onen alde onik, bat ere ez balu bezela; akatsak baizik ez. Nolako akatsak ordea? Bereala jakingo du irakurleak, nik ere badut eta eskubidea, nere iritzia azaltzeko, naiz Basabil-enarekin bat ez etorri.

Azal utsezko ortografiari ez-ezik, «azal utsa ez dan zerbait ere ikutu ez ote zaion nago...» dio Basabil-ek. Itz oiek, irakurleari izua sartzeko diñakoak dira, arengan susmo txarra sortuaztekoak, nik Daskonagerre-ren testu jatorra, funtsezko puntuetan ere errespeto gutxiz erabili dudala sinistartzeko diola. Bestela esan: gure artean ain sarri egindako eta nik ainbeste bider salatu izan dudana pekatu itsusia ber-bera egin dudala adiratzeko itzak. Eta hori EZ DA EGIA. Ez dut ezer aldatu, ez itzez, ez joskeraz. Edozeñik egizta dezake hau, edizio berria lengo zaharrekin konparatuz. Baina begira orain Basabil-ek berak azaltzen dituen ejemplo guzietan: berak bestela esan arren, azal-utsezko ortografiari dagozkie guziak, soil-soilik: konsonanteen ondorengo «h» kendu dudala; «ñ» ta «ll», «n» ta «l» biurtu, «bearrezkoa eta guzien gogozkoa» ez izanik ere (zein edo zer da mundu ontan guzien gogozko?). Gañerako ejemploak ere orrelakoxeak dakazki: jendea, langilea, gainea, aditu, begitarte... ez omen zalzikio gustatzen, nalago bait-litu langillia, gafiñan, aitu, behitarte... jartzea. Zer da hori Basabil? XIX gn. mendera itzul gaitzen nai zenduke ala? Ez nuen uste...

Ba... Bañan goazen polliki eta asi gaiten asieratik.

Editorialak edizio hau antolatze-ko mandatu egin zidanean, «ortografia batuan» egiteko eskatu zidan: «h», konsonante ondoan ken-

du, horra haren aginduetarik bat. Hala beraz, Editorialaren beraren iritzia da, bai eta... neronena ere, kasu ontan. Aldaketa hori eta gañerakoak egiteko, Euskaltzaindiaren erreglak izan ditut eredu eta gidari. Aitortzen dut, «ñ» ta «ll», «n» ta «l» biurtzea ez zaidala arras betegarri; ez zait atsegin erregina idaztea, «erregiña»-ren ordez. Baina, nor naiz ni, arlo irristagarri ontan nere kabuz aritzeko, basa-eiztariarena egiteko? Egin dazala hori nortasun eta kopeta dituenak; nik ez dut ez bat eta ez beste. Euskaltzaindiak letra batzuk kentzeko «agindurik eman ez duela...» Agindu ala ez agindu, «Euskera» haren aldizkarian eta L. Mitxelena eraturik agertu diran arauri atxiki naitaie ni. Asarre izango dirala nortasunak? Zer egingo zaiol Ezpaita munduan gauzik, guztiak kontenta ditzakenik...

Ona emen Basabil-ek arkitzen duen beste akats bat. (Akats honen oiñean ere, ortografiak isatsa ageri du gero) «Daskonagerrek bere erri-inguruko euskera erakutsi nai izan duela bere liburuan». Ez dut nik ala uste. Nere ustez, ez du Daskonagerrek Donibane-Lohizun (San Juan de Luz) inguruko euskera erakutsi nai izan, liburuak berak idatzita zegoela erakutsi baizik, ez besteren batek. Lapurtar literarioz egin izan balu, harek egin ez zuela uste izango zuten guziak. Eta gertatzen zan hori, Daskonagerre egunetan dialektuak nagusi ziralako, batasunaz iñor gutxi pentsatzen ez zuelako. Argi ta garbi esaten dut neronek nere itz-aurrean; ez-bait dugu nai izan, ez Editorialak eta ez nik, iñor engañatua izaterik.

VII gn. kapituluai bai, egilleak «itano»-zati bat ezarri zuen. Nik uste dut, izkuntzalararen, ots, Vinson-en kontsejuz, ipini zuela. Zer esanik ez dago, zati hori zegoen bezelaxe utzi dut nik.

Pena du Basabil-ek (eta auxa du aitzakirik nagusiarena nere aldekak maixeatzeko) lengo ortografian ez utzia, zeren-eta, «aldi artako edo toki bateko lekuko bezela ez du gutxi galtzen» (irakur bedi: asko galtzen du). Bai, baliteke zertxobait galtzea alde ortatik. Baina ez da orregatik negar egin bearrik. Ez da inoiz ere izan gure xedea, liburu hau mintzaera baten lekuko bezela agertzea, nobela bezela baizik. Ez dugu argitaratu izkerlarientzat, jende arruntarentzat baño, olako «lekukotasunaz» gutxi ajolatzan diran irakurle aientzat, alegia. Donibane-ko mintzaira aztertu nai duena, dijoala biblioteketara eta antxe arkituko ditu liburu onen lengo edizioak; edo-ta —hau obe— «Eusko-Folklore» argitu dituen ipui jator-dun orri balios-aiak.

Aurrera doa Basabil, eta Haritschelhar jaunarekin konparatzen nau. Nik baño «zentzu ohea» duela dio. Itz gutxitan erantzungo diot: konparazio hori egiteko artu duen gaia, gutziz desegokia da, eta obe egingo zuen aipatu ez balu. Nik ere, bertso lanetan jarduteko gauza banintz, Haritschelhar jaunaren «zentzu ohearekin» jardungo nintzake, beste biderik ikusten ez dut eta.

Salatzen du azkenik Basabil-ek ezken akatsa (akastxoa dio berak, originaiez): «Ez dugu ikusten zergatik utzi diran sartu gabe liburu onek sarreran zeuzkan bertsoak. Eta zergatik ez dizkigute eman Zubero-tarrak, Baxe-nafartarrak, Bizkaitarrak eta Gipuzkoatarrak zuzendutako ezken-itzak, bakoitzari bere euskalkian emanak». Ontan ere ageri da izkerazalearen gogoia, ez nobelazalearena. Baina, bi galdera oieri, bi erantzun. Lendabizikoa: Editorialak «Euskal-Esnalea»-ren edizio-ko ala bat bidali zidan, lana artatik egin nezan. Edizio hartaz fidantza aundirik ez izan eta emengo Biblioteca Nacional-eko alea artu nuen lan-gai, lenengo edizio-ko baita hura (1870). Ongi artu ere, bai egia, uts batzuk (erratak) zuzendu ahal izan nituen-eta. Eta orduan bertso aiek kopiatu nituen (zeatzago: fotokopiatuazi). Eta gero... Editorialera bialtzea aztu egin zitzaion burutxo oni. Nere errua da, beraz.

ARTE URTARRILEKO KRONIKA

1.—AZALKETAK ETA ARTISTAK.

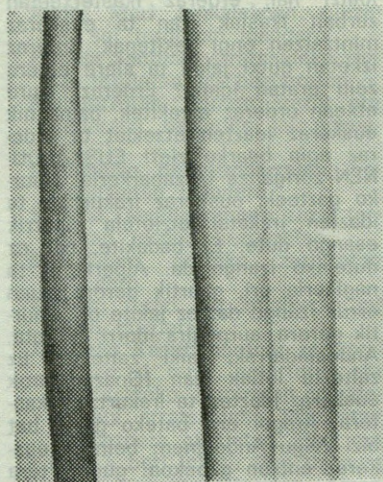
Jose Maria Lopez Echarri donostiar pintore gazteak lehenengo azalketa eginik du hil honetan Informacion y Turismoko arte aretoan. Paisajea egitea zaila dela, behin baino gehiagotan esan dut nere kritiketan, eta are gehiago Impresionismoa eta Kubismoa igaroz geroztik. Saiakera asko egin da paisaje alorrean, artezko paisajekintzan teknika eta gai asko erabili dira dagoeneko eta ez da erraza paisaje mota berriak sortaraztea. Paisajea ez da agortu arte-gai bezala, baina artista izan behar da gai horri modu berrietan hitzegingazteko, imitazio soilean gelditu gabe. Poeten begiz jo behar genduke geure mundu zahar hau eta «gaur-hemen» dagokigun bezala ekin sorketa berri bati. Paisajista onak izan ditugu Euskal pinturan, eta gaur bertan ere ba dugu natura adierazten saiatzen den talde bat.

Jose M.ª Lopez bide hortatik doa, eta orain eskeini digun lehen azalketa ezin esan ditek gaizki dagoenik. Gipuzkoako paisajeak dira gehienak, itsasoak eta mendiak. Bere obrari kantu-itxura bera agertzen zaio eta nahi ta nahiez denborakin arrisku honi uko egin behar dio, gama irekiagoa beldur gabe ibili behar du, 1 eta 13 kuadroetan egiten duen bezala. Bestalde, beldurrik gabe askatu behar ditu bere eskumuturrak, paletadak sueltotago astinduz; osterantzean manierismo usai piska bat daramate bere artelanak.

Bodegoietan ezartzen dakien giro isil eta motelak, halako grazia aparta bat sortzen du kuadro-mota hauetan.

Marrakzi batzuk ur beltzez eginik ba ditu, ondo taxutuak eta gure gustorako oso onak. Donostiako kaleak eta paseok, kaia eta barkuak,

denak argi haizatu batetan sartuak. Konturatu ahal zera, irakurle, geuk egiten degula paisajea, baina berak ere egiten gaituela.

1971. Jose M.ª Sanchez. Marrakzia.

Leku onetan jarriko da II Bialer-ean saritua izango den eskultura.

Conchita Diez Valcabado. Donostia.

Gaztelako paisajea lehorra dela erakutsi digute arte obretan. Baina emakume hauen oihalekin topatzen geranean harrituta gelditzen gera. Bestelako Gaztela eskeintzen digute beren kuadroetan; dirdiratsua, eskematizatua, oso espirituala. Benjamin Palencia ez bezalakoa da Con Ascensio Martiarena eta Antonio chita Diaz Valcabadoz. Litsa garbiz, okre eta horien bidez paisaje zabala eta kopeta handikoa ematen digu, ikuslearen barnean bake giro alai sortaraziaz. Konposizio alde-

tik berriz, grazia eta lasaitasun haundiz eginak daude (14 eta 31 kuadroak). Ondo esan genezake begiak erraz sartzen direla paisaje muintan, arte gozamen huts batean biltzen gaitualarik.

«Asociacion Artistica» lantokian Jose M.ª Sanchezek esposizio txiki bat egin du marrakziekin. Antolabideak ziren gehienak, lapitzaz eginak, finak eta oso apaingarriak. Sensibilitate eta irudimena elkartzen direnean artelan lirikoak sortzen dituzte, Sanchezesen kasuan bezala, mugagabeak bainan esan-handikoak, sotilak eta errealistak halafede.

Marrakzi hutsaz gozatzea eta atsegina hartzea ez da gauza erraza. Pinturaren barneko egiturak ezagutzeko berriz, marrakzia bezalakorik ez da. Marrakzi on bat beti izango da gauza zoragarri bat.

2.—ESKULTURA.

San Sebastian egunez, Eskultura II Bialerako oinarriak argitaratu dira. Aurtengoa, Udaletzeko kultura batzordeak eratu du C.A.T.-ren laguntzaz eta Castellbanch apeoaren diru-babesaz.

Bialer honen jomuga jakina, gure hiria «artegintzako irudirik aukertuenekin» apaintzea da. Horregatik, onena bezala aukeratzen dan eskultura, herri-barruan ipiñiko da. Hauxe egin zan Ugarte Zubiarrainek egin zuen «Estela»-rekin eta berebat eginen da aurtengo saria jasotzen duanaz.

Eskultura alorrean ezagunak diren sei maisuk osatuko dute epai-batzordea, nahiz eta oraindik hauen izenak jendeartean ez ezagun. Eskulturentzat aukeratu den lekua, Gros-eko ondartzaren aurrez-aurre dagoen txokoa dugu, «Avenida Generalísimo» deituraz ezagutzen den horretan.

3.—ZENBAIT BERRI.

Vicente Larreak, Bilbaoko eskultoreak, Iruñean azalketa bat egin du. Iruñeko kritikak oso ondo hartu du Larrearen obra. Bere bereizgarri inportanteenak hutsunea eta expresionismoa direla esan dute eta hoiak uztartzean duala bere nortasuna.

«Asociacion Artistica» Donostiar elkarteak bere arguak berritu ditu Urtarrilean. Carlos Sanz bigarren aldiz aukeratua izan da buruzagitzarako. Bere eginkizunen artean, Valverde bikoteari azalketa-omenaldia egitea dagokio eta baita Ricardo Barojari ere. Azalketa hauek haitzaldi ta guzti egingo dira.

Edorta Kortadi

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeo diru

aurreratzea

Torelavega'ko Perira joan

Baserri, lur-tresnak ta abar

etorriak

R. Bozas-Urrutia

nafarroa

LEORTEAK ETA IZOTZ BELTZAK, ABERE-JATEKOARI KINKA GORRIA SORTU DIO

Baztan eta Erregata aldeak Nafarroan, ba dute aurtun kezkarik asko, ganadu-jatekoari buruz. Leorteak antzutu ditu zelai ta soroak. Bigarren belar-mozteak ez du bear aйнаko ugaritasunik izan. Ori naikoa etzala, izotzak eraso digu gutxitan bezela. Alako negu minak ezin zezakeen besterik ekarri. Arbia ta abelgorri ta beste abereen jana, goitik beera joan da; ta gure baserrietako zuaitzak maindioko gordailuek, beerakada izugarria izan dute.

Larrerik eztala, ta gordetakoak urri dirala, ez du gure nekazariak mixeria besterik. Etxean ezteguna, ercsteko bidea bagendu ere, gaitz-erdi; baiña zer gertatu da salmenta kontuan?... Ganadu-jatekoa inoiz baiño garestiago jarri duala urrikeria onek. Alde danetatik eskean dirala, ganadu-janak estimazio aundiegia artu du, ta saltzailleak prezioak zeruetaraino jaso dituzte.

Ikustekoa da Erriberan eta Estella aldean nolatan dabillen salmenta. Alpalpa-leortua alde aietan 4 pezeta inguruan eskeintzen da; ta zaigea, 3,80 inguruan. Gero etxean sartu bear da erositakoa. Orik antzemango diozu, noraino diñan gure ikullu gosearen gozabidea. Baserritar batek ziona:

"Nere ganadua orrenbestean ase baiño naiago det pare bat bei saltzea. Ala ezet, beintzat, ainbesteko galerarik izango".

—oOo—

Ondoen dabilzan nekazariak, etxean belarra gordetzeko belar-zuloak dituztenak dira. Auek, udaberriko larre ezea dutela, arbiarekin eta beste janari leorrekina nastu ta abereei emanaz, jateko ohea iristen dute ikulluko ganaduen gosea betetzeko.

Zilo naiz zulo auek, oraintxe bospat urte asi ziran sortzen. Baztan eta Erregata aldean, aldi aretan 8-10 bat zeuden, 700 bat metro kubiko belar artzakoak. Gaur 120 zilo dauzkagu, 9.000 metro kubiko belar artu ditzaketenak. Oien jabeak eztira damu, ta orregatik geroago ta ugariago dira zilogilleak gure artean.

—oOo—

Artaldeak egundoko aldaketa dabilte beren artean. Mendiko aberastasunik aundienetakoa dan au, gutxitzen ari da. Gutxitu ardiak, oaiña gelditzen diranak, obeto gordeak eta arraza bikainagoak sortzen ari dira. Baztanen, 35.000 ardi dabilztz larrean, eta Erregatan, 25.000 inguru. Nafarroa guzian, 625.000 inguru ditugula, ez da ain gaizki ere alde ontatik mendi aldeko aberastasun au. Ori bai, leengotik urritu egin dira artaldeak. Erratzun adibidez, orain amar bat urte, 15.000 bat ardi genituan. Gaur 7.000'ra ez dira iristen gelditzen diranak. Eta erri ontan gertatzen dana, beste errietan ere berdin gertatu da.

Beerakada au, artalde-jabeak diotenez, ganadu-jatekoaren garestiz-zeri zor zaio; baiña gure iritziz, benetako artzaiak dira gutxitu diranak, eta akats oni zor zaio geiago ardi-gutxitze ori. Erri aietako Aiuntamentuak, kezkatuak daude ta or ari dira, galera ori uxatzeko bideak artzen. Belaze ta larreak ugaldun, artzantzaren gastuak gutxitu ta bizibide orrentzat egun argitzea da guziei komeni zaiena.

—oOo—

Oraintxe gaude Baztanen arku-me-sasoian. Salmenta leenbizi 85 pezetan asi zan eta orain 75 pezetan dabil. Au bere onera etorriko da egunak aurrera dijoazela. Igaz 25.000 esne-arkume inguru saldu ziran Baztan eta Erregatan.

Udaberriak gozatuko al ditu belazeentzako giroak, eta gaurko eskaldi au, larre-ugariz aberastuko al du!

Amillaitz

andoain

Igaz bezela, aurtun ere, Martxoaren barruan, EUSKERAZ idazteko ta irakurtzeko irakasaldiak astera dijoaz. Lan latza benetan! Leen esan nuen ta berriz ere diot «EUSKALDUNOK idazle ta irakurzaile kazkarak izan gerala». Gaitz onen zergatikakoa? Luze joko liguke ta beste baterako uztea obe. Baina egia dela, begi aurrean daukagu. Bein baino geiagotan gertatutakoa: etxera idatzi nai, erderaz ikastetxeetan zerbait ikasiak izan ta euskeraz mintzatzen ongi zekitenak. Erderaz izketan gutxi jakin ta alere etxera zein eratan idatzi? Erderaz! Gure etxean erderaz etzakitek, baina nik euskeraz idazten etzekiat ta erderaz egin bearko ziet! EUSKALDUNEN zorigaitza ta zabarkeria! Gaurko gazteek, euskeraz irakurtzen ta idazten irakatsi etzietela alperrik esango dute. Ez badakite, nai ez dutelako izango da. Alperkeria ta nagikeria ori, gaurtik gerora, zuen errua izango da: ez jakite ori, gaurtik gerora, aurpegira inorri ez bota. Andoaindarrak, jaiki zaitezte! Ez zaitezte lotiak izan! Goazen orok euskeraz idazten ta irakurtzen ikastera. Aragoi erri bateko gazte bat bizi zaigu Andoainen: beinere euskeraz entzun gabekoa: gure artera lan egitera etorri zen. Ta lan egin ere bai, baina baita Euskeraz ikasi ere! Andoaingo zenbait semeren lotsagarri! Xabier Eskuer bere izen ta izenburua, ta ez nolainako mutilakoa! Kanpokoek gu bertakook baino geiago alpatzen dute gure izkuntza: odollik bai aal dugu? Nun gaude? Goazik EUSKERAZ ikastera! Gaurtik gerora, Zeruko Argian ta Andoaindik azaltzen diren lantxoak, talde berezi batek osatuak izango dira. Zazpi-zortzi gazte-zaar artean osaturiko taldea. Guzian gogozkoak izaten ez diren gaiak ta izkuntza erabiltzeak azaltzen ba dira, barkatu! Nolanaitere, Euskaltzaindiak agindutakoak izango dira: Euskaltzaindiak agindutako arauak izango ditugu oinarri. Erriko izkuntzatik aal den gutxien alduenduz baina gure gainetik dauden jakintzuen irakatsiak gogoan artuaz. Elkar gaitean!

Albiste mingotsak ere ba ditugu. Egibar Pablo il zauku! Erri osoak, guda aurretik, aukeratu zuen alkate izan zana: gure gazte garaian «Pablito Zipitria» esaten geniona. Guda aurretik izlari bikaina izan zana: elizako abeslarien artean ez da nolaino aaztua izanen! Beartsuek ta aberatsek maite zutena: gazte ta zaarrekin mintzatzea berdin izaten zitzaion. Lege-gizon jakintsua. Baina bere joateko garaia iritxi zitzaion ta joan zauku. Bego goian! Euskaldunok ezin gertzake aaztu bere euskal-gogoa ta euskalzaletasuna. Ez ta aaztuko ere!

Lau edo bost tokitan, urrutizkin etxolak ipini dizkigute. Alere zerbait onik egiten asi diranean!

Pablo Barriola zanaren goi aldeko lurralde ortan zer gertatzen ari da? «Poligono 25» delako orrek zein naaspil ta ardail azaldu ditu?

«Algodonera Guipuzcoana» lur aietan zer gertatuko da?

Sator lanek garaile atera bear ote dute? Andoaingo erriaren iritzia gogan artuko aal dituzte? Baztatu egin bar ote gaituzte?

Nora goaz? Lantoki berririk ez ote dugu bear? Aseak ote gaude?

Eleiz gizonak zer diote?

Eleiz gizonak, guk zer eska bear diegu?

Gaur, emengo au:

«Santa Krutz» elizatzon beti, apaiz batek ez dezala meza eman.

Zazpi bat apaiz izango dira meza dutenak ta elizatzon ontan beti batek ematen du: beste apaizen aurpegi, egiñak ta itzak ere ikusi ta entzun nai ditugula. Eske gogorra danik ez dugu uste!

Or, gorago, ipinitako galdera oei, astiro-astiro erantzuna ematen asiko gera: batzuetan erantzuna ta besteetan Erriko-etxean erantzun qabe uzten dituenaren zintzilakakoak.

BINGEN

galdakano

ERIoTZAK:

Urte guztietan, edo, geinetan, neguan sarraieran esiten dira berezko eriotzak, eta zelan ez! leendik kezaren bat, gaixotxuren bat daukanan tartian da, aurtengo neguan be

ezin litzaken besteetatik guztiz al-dakorra izan eta, ainbat dira be-guaren gogotasunak sartu ziraneti onera betiko gurartetik eroan da-besanak eta, adizkide onek izan di-ranak be ez gitxi, gitxi ezagutzen duguzan tartian.

Urtarrillan 23-gn. il zan Bekea-ko auzotegian adizkide onatariko gen-duan Izagirre'tar Miren andera eus-keltzalia, berrogei ta emeretz ur-tedun zala. Urrango egunan, igan-dean, ospatu ziran beren illetak erriko txadon nagusian da; gure adizkidea izanik ildakoa, an izan gi-ñan euskeltzale ari azkenengo agu-rra igiten da, ze tamala! illeta areek ez ziran berak, ildakoa aldi baten ai izango eben antzera eus-keraz, gaztekeraz baiño ta, ez ber-toko apaizen erruz, beti dagozalako eurok gertu na-dabena euskeraz-koak egiteko, andera euskeltzalean sendikoak gaitik baiño. Zergaitik ez lotsa geiago il-barrien gurariai?

Bai-ta illa orretan berean 26-gn. eruan eben Jaunak, guztiok, eta be-rak-be, guztiz zindo egoala uste genduban Sagazti'tar Gergori gizon gazte argia, berrogei ta zortzi urte-dun zala.

Zindo egoala esan dugu ta, alan uste zan, ze, aurreko egunian agur-tu genduban lantokitik etxerantza beti lez argi joyala. Baiña, ustetik gitxien darian Jaunak deituten ba-dau juan egin bear. Goyan Begoz adixkide bi orreek, ta il diran guz-tiak be, ta laguntzen dautsegu atse-kabian euren same-ala-emazte ta sendikide guztiei.

MENDIGOIZALE TXANGOAK:

Urteau asi baiño eztogu egin-da, asi dira barriz igandero mendiak ziar txangoak egiten Ganguren men-digoizale taldekoak. Alanda ze, orreetara laster asi esketiño ta ja-rraitu, aurtengo urtean eztabe Eus-kalerri-ko mendi bat ikustatu ba-rik. Ia-ba neska-mutillak, txango orrek zerbait ikusi, ezagutu ta ikas-teko izan daitezala ta, ez ibilli ta ibilli nondik dabillen eztakitela ba-tzuk egiten dabenez egiteko, zer-bait ondasungarriago izateko baiño.

OSTIKOKETA:

Aurtengo txandon txarto dabilzt «Galdakano» kidekoak, ostikolariak esan naidugu, euren mallan azken aldekoatan aurkitzen diralako, lerro auek idatziten dugu zanian beintzat, ori azkeenengo jokaldi bietan, «etxean» da at-ean irabasi dabela au-da. Urtarrillan 17-an da 24-gn, kideko orreen berbikundea izan ete-da? Zerbait bearko dabe bera-goko maillera jatsi nai ezpadabe beintzat. Bizkortu zaiteze mutillak! Galdakano-ren kirol izen ona ezeztutia nai ezpadozube.

BASA-JAUN

berriz

Berriz'ko jaiak:

Berrizko erriak espatu ditu bere zaindari jaiak: San Antonak.

Jai onek illaren amazpian goi-zean-goizetik asi ziran txapligo-otza-kin, gero Erri-Meza eta ondoren erriko enparantzan ekinaldi bat.

Arratsaldean barriz proba-saloak Euskal-Erriko probalari famatuek, auren artien Berrizko Antzua eta Mallebiko Aldapa.

Baita illaren ogei ta amaikarako Berrizko jenteak antolatu dau Biz-kaiko Dantzarien Txapelketat. Olan aurtengoz amaituko dira San Anton jaiak.

A'TAR M-G.

LAN-ESKEINTZA

Etxeko lanak egiteko andre baten bila gabiltz. Sari ona izango du, lan asko ez eta egunero iru ordu libre. Goi-zeko 10'tik 12'ra deitu 161978 urrutizkiñera. Tolosan.

zumarraga

DANETIK ZERBAIT:

Urte berri asieran egoki izango da, kondaira'ren mirabe egin dan urtezaarraren arian gure inguruan gertatu diran berritasun batzuek agertzea. ERRI JAKINTZA; Begi onez ikusi degu joan dan urtean gure arduradunen artean nabaitu degun kultura egarria.

Gurutzeko Alaben ardurapean, Beloki mendi egalean finkatu dute ikastetxe bikain baten oinarria. Era berean Zelay Arizti'ko eskola zaa-rak zuztarretikbota ta berriak ba-doaz goraka.

Pozgarri da benetan La Salle, ikastetxean gure kulturari buruz, nabaitzen degun kezka, bukatu dan urtean, ikusi ditugu Txistulari eta dantzari taldeak loratzen.

Bijoakiote (Martes Cultural), era-tzen duten talde guztieri, Malla orren jarraile talde batzuen bio-tzeko agurrik beroena.

ORDULARIA; Denbora luzean mu-tu egon ondoren, berritu eta guz-tiz apaindua kanta-kantari ekin dio ordulari zaar-berrituak denbora neurtuaz bere lanari. Agertu bea-rrik ez dago barru-barruraino sar-tzen da gure biotzetan ordulari onen eskilla oiaztuna.

1970'garn urtean, Eliz liburuak diotenez.

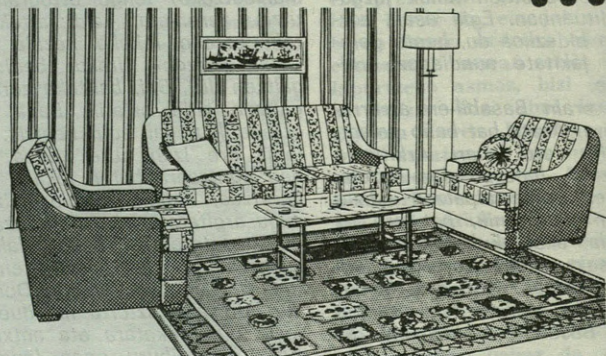
Batajoak 275. Ezkontzak 61. Illak 67. Izan dira gure Parrokian ospa-tuak.

Auek eta beste onelako gertaki-zun ugari bere katean ekarriaz, eta kezka ta buruaste garatza gure ar-tean utzia igaro da 1970 garren urtea. Ez da nere gogoko gaur, amaitu dan urteari lore-sorta eder bat eskeintzea, Itxaropenez betea nago kondaira zale argiak egingo dutela urte oni zor zaion (antolo-gia).

AZKARRAGA

iii EGUNDOKO ESKEINTZA !!!

«TRESILLOREN
SALMENTA
IKUSGARRIA»

Ikaragarritzko prezio beherapenak

10% 15% 25%

TRESILLOAK, SOFA-OHEAK, LO-GELAK, EGON-LEKUAK

6 ARRIGARRIZKO EGON-LEKU OSOAK 6

Edo bere ordezkorakoak zozten dira.

ZOZKETA BEREZIAREN

Txartelak utsean ematen dira.

i ENTZUN, PROBINTZIKOAK!

Erri guztietara montaketa eta eramateak utsean.

Joan-etorriak Donostira bi pertsonentzat ordain-duak

Diru-obetzeak probintziko guztientzat

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

DONOSTI'AN, Moraza, 3 eta 14

IRUN'EN, San Marcial, 12

pasai donibane

DIREKTIBA BERRIZTEA

Urtarrilaren 24ean, Itsas-Mendi elkarteak lokalean, direktiba berritzeko billera nagusi bat ospatu zen.

Lehenengoz irtetzeraz zijoazen direktibak beren eginkizunen berri eman zuen, diru, kirol eta kultur alderdiak azalduaz. Azalpen honen ondoren, direktiba aukeratzeari ekin zitzaion. Elkarriketa labur baten ondoren, honela eratua gelditu zen direktiba berria:

Lehendakari
Rafa Otero
Lehendakari-ordezko
Miguel Angel Lujanbio
Idazkari
Mari Karmen Izagirre
Diruzai
Jose Luis Otero
Laguntzaileak
Xabier Trecet
Ramontxo Emazabel
Mirari Eizagirre
Itziar Otero
Joxe Sistiaga eta
Bixente Makazaga

Gazte talde bikaina benetan! Gazte jator eta burutsuak, lehen-dakaria batipat. Lanari gogor ekiten prest omen daude.

Zorionak eta... ekin gogor eta gogorrago jarrai.

ON JOXEBA

Terranovako lurraldeetan beste urte bat igaro ondoren hemen dugu, herriro ere, gure artean, On Joxeba apaiz gaztea. Ondo irabaziak ditu, bai, oporraldi hauek.

Largile gogorra, umorea gainezka duen gizonea, borondatea, berri, mundu guztia aldatzeko hainekoa. Ongi etorria izan zaitez, benetan, On Joxeba. Hau da sanjuandar guziek opa dizuguna.

EZKONTZAK

Urtarrilaren 23 an:
Julian Pricio Aiestaran eta
Antxon Etxano Sistiaga
Otsailaren 6 an:
Jose Luis Puy eta
M. Iluminada Sambadello
Gure zorionik xamurrenak zuen-tzako.

ERRIOTZA

Joan dan astean, gutxiena uste gendunean, Anita Garaialde hil zitzaigun. Bere illobei gure samintsun heroena agertu nahi diegu. Goian bego.

Kepa

legazpi

EUSKAL OLERKARIA

Ugartetar Martin; «Saletxe» Joan zan udazkenean, Larrean ospatu zan euskal idazleen sariketan; Poema saria irabazi zuan. Idaz lan al-pagarria, ifiolaz ere, saria irabazi zuana. Euskal olerki saillean idazle ezaguna, dugu Saletxe.

Gazte arotik dakarki saletxek idazketarako zaletasuna. Baserritarra izatez. Lantegi batean lan egiten du. Oetzaz gain, gelditzen zaizkion une laburak bederik, gozatzan ditu bere elerti lanak aurrera eramateko.

Ona emen berari zuzendutako galdera batzuen erantzun ziurak. Lantegia, nekazaritza, edo literatura; Zein zaizu bearrezkoena?

Familiako buru naizen ezker, nola edo ala itxurazko bizi-mailla eraman aal izateko beartua nauzu. Ontara, naiz lantegian, edo nekazaritzan, egitekorik bearrena beso lana dut.

Beraz, tartekako aldi urriak bakarrik gelditzen zaizkit, nere literatur zaletasun oni toki emateko.

Zein duzu gogokoen, olerkia, ala itz-lauz?

Geienbat olerkia erabilli izan dut. Zerbait idazten asi nintzanetik, itz-lauz asi nintzan. Olerkia moldatzeko zaletasuna, geroztik artua dut.

Onak, pentsamena askatu egiten baitu. Onekin ez dizut esaten itz-lauz idazteari utzi diodanik.

Zer moldetako olerkia zaizu maiteena?

Olerki neurtua zait atsegiñen. Neurtzeak, eta aldizkako berdintze orrek, uste dut barrango ukutu gili ori sortzen diquila, ta ori gabeen ez dago olerkirik.

Ala ere, tarteka librera jo izan dut, baiñan neurtze kutsu ori aal detan gutxien kenduaz. Egia esan... Neri bultza ematen didan zerik bada, poema luze baten bila murgiltzea da.

Sariketaz kanpora, zerbait idazten al duzu?

Gauza aundirik ez. Leentxoago esan dizudanez, artzen ditudan lanak luzeak ditut geienbat, eta nere eguneroko eginkizunez kanpo, tarte urriak gelditzen zaizkit amets ditudan denak egiteko.

Zein sari izan duzu, aipamenik aundiena eman dizuna?

Aipamena eztaik, baiñan pozik aundiena, leenengoak.

Eta, naigaberik izan duzu inoiz?

Leenengoan ori ere. Bai... Pozez, baiña saria jasotzerakoan, egin nuen lana jendetzaren aurrean irakurri bearko nuela gogoratzeagatik edo... Gaixotu egin nintzan.

Azkenengo sari au, itsas-giroko poema bategatik jaso duzula jakin dut. Ez alzitzaizun egokiago zuk ongi ezagutzen duzun langintza bati eltzea?

Bai, nere ustez bai. Alaere, itsasora luzatu nuen nere idurimena. Izan ere, gutxi, ain gutxi aipatu dira geure-geureak ditugun, eta ill-edo biziko arrisku beltzean dabilzan arrantzele xotil oiek, eta onetxengatik artu nuen asmo ura. Ortarako orde, gure Txomin Agirrereren «KRESALA»-k ikusmena ireki zidan. Ireki, ta eskutik eramane.

Edozein itsas eritako bizi bide ezagunari eldu diot. Bertan, Maalento amartsu urtetara dijoan, eta aita alargunaren alabatxoa jarri dut ikuspegi.

Onen urte aroak orratzuaz... Poz eta negarrak, gogoetak, jolasak, maitemin aldi eztaia... Itz batez, itsas errietako bizi giro etsia, gai artu nai izan dut.

Gaurko euskal literatura arazoari buruz, zer deritzazu? Zure ustez goi maila batera iritxi ote ditek? Gure urritasunean ere, azken aldi auetan gorakada aundia egin duela iruditzen zait.

Alaere, gaur-gaur bezela bildur nauzu, ontan ere milla naasketa darabilzkgu, ezdakit literatura maila merkera ez ote geran eroriko.

AN-ZAN

irura

ELADI ALTUNA
BALERDI (a) IRURA

Urte askotan neska-raketisten txapeldun izan zan IRURA etxeratu dala bi urte baiño geiago da. 7.000 partidua baiño geiago jokatu gero. 31 urtetan plaza-plaza ibilli ondoren, la ume zalarik isil isilik erritik joan zitzaigun bezela, isil isilik etxeratu da ta errian bezi.

Baiña leengo urtarrillean —illak 11— Madrilan, ainbeste txalo jozan zizkioten Fronton Madrilan, Deportetako Delegado Nazionalak zilarrezko medailla ipini zion, jai berezi batean, Deporte dala-ta, egin-dako merezimenduaqatik.

Alderdi guztietatik zorioan asko artu dituela IRURA-k ba dakigu. Zeruko Argia ontatik ere zorionak bialtzen dizkiogu bere erritarrok.

TXOMIN OLANO

Il onen 17n. Txomin Olan zana-ren alde meza nagusi bat izan genduen gure elizan. Txomin bai izan zala Irura maitele aundia, egiazko kristau, itz batean: gizon ona. Egin eta zabaldu duen on guztiagatik ordainia Jaingoak emango dio. Bere etxeko ta aalde guztiak gure biotzeko sentipena agertu nai diegu.

PATXI PAGADIZABAL ETA
GREGORI FERNANDEZ

Illaren 24ean. aii estimatuak ditugun Patxi Pagadizabal eta Grego-

ri Fernandez senar-emazteak ospatu zituzten beren urrezko eztaiak. Meza eguerdiko 12etan izan zan. Bertan zeuden beren seme alaba guztiak, erraina suiak etat billobak. Gure eleiza jendez gainezka, jai aundietan bezela. Orrela erakutsi zion Irurako jendeak Patxiku ta bere emazteari zenbat maite dituzten eta nola eskertzen duten erriaren alde egin duten on guztia.

Ondoren familiakoak eta adiskide min batzuek erriko Aizpurua jantoki famatuan bildu ziran jatordu eder bat egiteko, tartetan Yosu seme gazteenak euskal kantu polit eta biozkorrenak abesten zituela.

EGUTEGIA

Municipal Aurrezki Kutxak aurten atetra duen egutegi ederrean, dana pelota gaiari buruz, gure zimiterio txikia (azaro-abendu orrialdian) apain-apain agertzen da. Jainbeste pelotariren ikastoki izandako zimiterioa! Bertatik atera ziran xarez (Gabarain-Ameztoy), erraketaz (Irura), ta eskuz bakarka ta bi bitara (Altuna, orain Tudelan sendagille) Espainiako txapeldun izan ziranak.

—!o0o!—

Erriko sendagille dan Joan Maria Urkia jaunari etxea bukatu diote eta gure artean bizi izaten jarri da. Ongi etorri D. Joan Maria zure familiakin gure artera.

—!o0o!—

Donostiako Gaixotegi Nagusian dago Jose Oyarzabal; Irun aldean, automobillean ziola, miña artuta eta Tolosako gaixotegi batean Jaurerri berriko Jose Agirre, ta beren etxetan obetzeko esperantzaz Jeneroso Olan ta Borondegiren Erra-faela Leenbailleen bizkortu guztiok.

JODABE

elgoibar

ARTIKUTURIK ONENA

Gure asteroako lanak ezin bete ahal izan ditugu. Lan gehiegi esku-arteaz eta ezin menderatu. Lan egiteko beharreko dan umorea falta zaigu. Behar bada, ez da izango gu umoregabeak guralako, baina ai ahul aldi taten menpean gaudako. Nahi eta ezin. Orain arte egin dugun zenbait lan, txikieria iruditzen zaigu. Lehengoari jarraitzeko umorerik ez eta aurrerago eta sakonago jarraitzeko kemenik ez. Taldeko norbaitek hotz-beroak pasiak ditu eta guzia moteldu. Gure iritiz Euskal Herri osca arkitzen da umore faltan. Baina ez bildur izan, piztuko gerala uste dugu. Zuhaitzak ere neguan inausi ohi dira ea udaberri giroan sartzen diranean kimu berriak indartsuago eta aberatsagoak atera. Guri ere, zerbait honelako gertatu nahian elkar alaituaz indarberritu, udaberrituko dugu gure Euskal Herria Ta, aurrera elkarturik.

IXIDOR ALDENDUA DUGU

Z. Argia asteroko honetara, berri emalleen taldea osatzen dugunetarik eta taldean ditugun bizardunetarik bat aldendua dugu. Baina ez bere borondatez eta ez berirako ustetan ere. Alegia, soldadutzara joan beharra betetzen ari da.

Gaur egun gazteriaren artean lanik gehien egin duena eta egiten ari dana dugu hau. ELORRA taldeke zuzendari, dantza erakusle eta dantzari duze Ixidor.

Ikastoletako andereñoi eta haurrei txalaparta erakusten die.

Ikastolako 150 haur baino gehiagoren dantza erakusleen zuzendari eta eratzaile.

Z. Argia goitik behera irakurri ondoren, bere iritzia edo kritika egirik astean behin ekarri ohi zuen.

Jai aldietara abestera deitua izaten zanez, aurrez bere saioak beharrak izango zituen. Gainera abesten zituen abesti protesta batzuei letra ta musika berak jartzen die. Eta kontuan izan, bere ogi-bide lana delineante duela ta abar.

Gaur egun eta askotan, gazteak eta bizardun hauek batez ere, kritikatu ohi ditugu. Besterik gabe, gazteak diralak eta bizarra daramatelako. Bizarrak eta soñekoak ez baitu osatzen gorpuzta.

Bizardun guziak Ixidoren antzeko bizardunak balira, beste kuku batek joko luke EUSKAL HERRIAN.

Taldeko Marisabelek

irun

JAKIN NAI AUNDIA

Agertu oi dute askok gai ontaz eta orregatik dakidana erantzutea erabaki det.

Maiz galdetu oi da ia ze ordutan diran euskerazko mezak Irungo elizetan eta ze ordutan ematen diran. Jakiña, igande eta igande bezperetan.

Ona emen erantzuna:

Andre Mari Junkalekoan, goizeko sei terdietan igandero.

Familia Santuan, arratsaldeko zortzi terdietan jai bezperetan.

Pasiotarretan, goizeko zazpi eta bederatzi terdietan jai egunetan.

Mendeluko Betarrandarretan, bederatzietan igandero.

S. Jose Langillearenean, zazpi terdietan igande bezperetan.

Beobikuan: goizeko zazpiretan igandero.

Katean: zortzi eta amaiketari jai egun guztietan.

Amuteko Kaputxinoetan: zazpiterdi, zortzi terdi, amarterdi eta arratsaldeko zazpiretan igandero eta arratsaldeko zazpiretan jai bezpera guztietan. Eliza ontantxe beti jokatu izan da euskera gauzetan jatorkien. Amakatzok nai luteke parroki bihurturik eliza auxa ikusi!

NOIZ ARTE?

Erriko erleju guztiak gaizki euki bear aal ditugu? Bata atzeratu, beste aurreratu, ura geldi... naiko lan daukagu ze ordu degun ere jakin ezinda.

Okerrena ErrikoEtxekoa degu. Ipiñi zigutenetik ez da beñere ongi ibilli. A ze nolako tresna ego-kia erosi eta ekarri ziguten!

ILBERRIA DA

Arronan gure Andra Mariko Erretore Jaunaren aita larogeitaka urtekoa. G. B.

Bere atsekabeen gogoz laguntzen diogu. Jainkoak Berekin dezala!

AMA XANTALEN

Izeneko elizaxo bat du Irunek bere erribarruan. Irundarrak oso biotzean dagauna bera.

Zaarberritzeko premia aundian zegoen aspalditxotikan. Pozik jakin degu zeozter egiteko asmotan dirala. Asko poztutzen gaitu berri onek. Guk ere geuron laguntzatxoa ez degu ukatuko, ala baldin bada.

BESTE BERRI POZGARRI BAT

Irundarrontzat da Mendibil izeneko egurastokia. Bearra ba zuan-da, umetxo eta agure zaarrei batez ere begira, apaintzera dijoazkigutela. Ala izan dedilla. Ez aal da gero itz utsetan geratuko. Gure txalo be-roenak antolatzaileei.

IZOZTE GOGORRAK

Izan ditugu. Udazken ezik bikainagoa zijoakigula-ta, neguaren atarian geundenik ere ez genekiela dirudi. Bapatean, orde, otza nagusitu zan eta bazterrak gelaz betarik dauzkagu.

Aziendatan batez ere kaltetxoak egin dituzte otz giro auk. Kaltegarri bait omen da elur eta izozpean egondako janariz bazkatzea ta. Ezagun da bai. Otxak ederkir erasan die. Aisa da antzematen.

Mutxurdiñ

NESKAME EUSKALDUNA

BEHAR DUGU
TOLOSAN BIZITZEKO

DEITU 651466 TELEFONO,
NORA, TOLOSAN.

elduayen

Larogei-ta iru urtetan il da urtarillaren 26-garrenean, bere «Ezpeleta» baserrian Andre Peliziana Goitia Etxeberria, Joxe Inazio Soroa zanaren alargun zintzo ta elizkoia. Goian bego.

Elduayenen txit maitea izandu da beti Ezpeletako amonaxto agurgarria eta zion maitasuna ongi azaldu zuan erri osoak bere arimaren alde egin zitzaizkan illeta eta gorpuzari illdegraiño lagunduaz. Elduayen osoa antxe zan. Baita amaikaxto, asko gainera, beste errietatik etorriak beste gabe. Izan ere, eta ez da batere arritzeko, Andre Peliziana ezagutu izan zuten guztiek oso maitea izan zuten-da.

Bere seme-alaba Joxe Inazio, Felipa eta Mikel pelotari ospetsuak; sui-erraiñ Maria Oria, Joan Joxe Sarobe ta Mikel Karrera; illoba, billoba, eta gainera senidearte-koek gure samiñ agurrik biotzekue-na jaso bezate.

Eta, zuk irakurle, otoitz bat, arren, zanaren alde. Zeruan bego!

TALOJALE

mendexa

Mendexako antzezleri taldea asi da antzerkia gertuten.

Pazko ingururako gertuteko asmotan dira.

Aurtengo antzerkietan batzen dan dirua elizako txaubide edo gastutarako izango da. Abadiak eleiza barrituteko asmoa dauko, ta bertako gastuak ez dira izango nola-naikoak, naiz ta erria gertu egon lanean laguntzeko.

Antzerkia ikustera jente asko etortea komeni da, alan diru laguntza gelago izango dogu-ta.

Antzerkia ezin ederragoa. Lartzabal jaunaren «Berterretxe» izeneko. Sakona, esanai aundikoa. Gaurko egoera onetarako, batez be.

Ez dot uste damutuko danik ikustera etorten dana. Egunaren eta orduaren aditza emango dogu bere sasoiari.

Argi-indar eskasa daukagu errian, Beti ipintekotan dira.

Ba-da urtebete amarna milla laurleko ordaindu kenduzala, etxe ba-koitzak. Oraindik ez dira asi lanean. Ur gaz beste ainbeste gertatzen da. Erri txiki ontaz ez dot uste agintariak asko ardurutzen diranik.

Txakartegi'tar Joxe

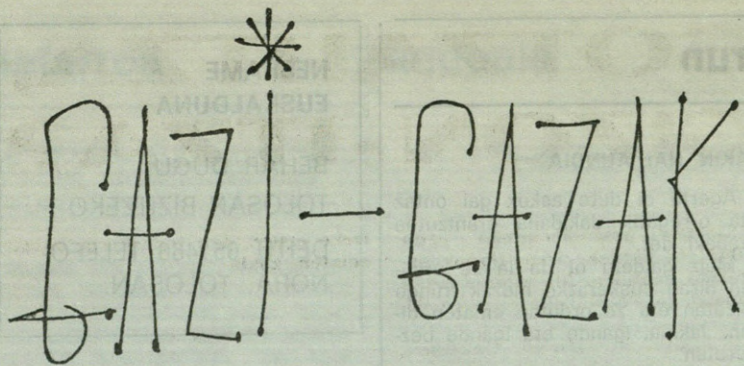
ATZERATUEN ALDEKO GIPUZKOKO ELKARTEAK

UROLA IBARREKOEI

Inguru oietako zenbait familik, gurekin artuemanetan jarri nai dutenean, Donostiaraño zer etorrik izan ez dezaten, Azpeitin bertan ireki dugu gela bat. Azpeitiko Parrokiako Karitasek eskeini digu etxepe bat ortarako, Kristina Enparantzako 5'garrenean.

Datorren otsailaren 9tik aurrera, beraz, gurekin artuemanetan asi edo jarraitu nai duten guraso eta laguntzaileak, or izango gaitue illaren bigarrengo asteartean, goizeko amaiketarik eguerdiko ordubateraiño.

atzeratu en aldeko
gipuzkoako
elkar teak

ITXAROPENA ¡EZ ZAGOZ BAKARRI!

Emen Bilbon Prantsizkotarrak dauken pralle-etxean, bazkun bereziak sortzen abiletariakoak dira. Orreik asmatzen eztabienik ez da. Oso begikoak dira: Sinpatikoak esan nai dot, det dut; zeuek nai dozuen lez, nai dezuten bezela.

Aldi luzea ez da, alargunentzat eta ezkongai urtetsuentzat bazkun bat sortu eben. Ta... gogaldi orretan aurkitzen diranen artean sekulako mirariak egiten dabez, bertan ezagutzak egin ondoren maitakiro alkartuaz.

Senar-emaztegai gazteak be dabe euren bazkuna. Onei, alkarreganako maitasuna sendotu ta biar edo etzirako onu jakingarriak emoten deutez.

Baiña, gaur, ni, ez netorran bazkun bi orrekin zertzeladarik astertzer. Baizik, goian aiatatu dodan ITXAROPENATZAZ jardutera. Eta ez neure burutik, inorenetik baiño. ITXAROPENAREN URRUTIZKI-NA deritxo gai orreri. Ta gai orreri be prantsizkotarren lekaidetxean daragoioe. Urrutizkin ori zertarako dan eta zeñentzako dan, Bilboko izparringi baten irakurri dot, eta euskeralduaz zeuek igarriko dozue zertarako dan.

Aita Jesus Blain prallea ta Joaquin Goñi izparrakaria ari dira alkarriketan:

—Urrutizkin ortara, etsiak artutako (desesperantako) askok ots-egiten al-dabe?

—Zoritzarrez, askok. Egun batez Ikastola Nausiko ikasle batek, bere burua itxasora jaurti nai izan ebanean sortu jakun, orren antzeko gizaioen laguntzarako URRUTIZKIN au ipintea

—Zer dala-ta?

—Bere emazte-gaiagaz asarratu zan, eta burua galdurik, azkenak egitea pentsau eban; bere burua iftea.

—Ez dot ulertuten Norbaitek azkenak egitea erabagi ba-dau ta urrutizkiñez deitu, zalantzan dabil, ez da ausartuten.

—Orrek ba-dauz zergaitiak. Bearrekoena auxe da: Gizaio orrekin jardusa sortzea.

—Eta zelan sortzen dozue?

—Lenengo entzun, gero jardun, astakeririk ez dagiala egin sinistaraizi eta... geuregana etorri daite-la arren egin.

—Kontau egiztazu jazokun bat edo beste.

—Eundazak dakidaz. Nik, laburkito azalduko. Bat: Bruselastik ots-egin euskun galizitar emakume gazte batek, esanaz, aizta bat eukela bere gelan illik, aur-galtze (aborto) bat bere gogoz egin ondoren. Bi: Parisko kaletan gazte-txu bat galdu zala. Adiskide batek deitu eban laguntza eske, bera etzalako ausartzen etxetik urtetan, norbaitzuk zain eukozala atxilotuteko-ta...

—Esan egiztazu garbi: Zer jazoten da gaurko bizitzan?

—Txarto gabiltzala gogoz eta buruz. Mundutarrok abiada gaiztoa dareagula.

—Baiña... orrenbesterako al-da?

—Alan jarraitzen ba-dogu, inor zentzundunik aurkitzea ez dala errez izango, gizar-tean.

—Zeren erruz?

—Mozkorreri, drogakeri, biotzikutu ta ezkontza urratuak, nagabeak, bakartadeak, diruakiko ardurak, langintzako arazoak eta abar.

—Oso ezkor aurkitzen zaitut.

—Egiatsu aurkitzen nozu. Azkenengo Gabon-jaietan bederatzi aldiz lagundu bearra izan dogu euren burua il gura izan ebenei; batzuk pastillekaz, bizigarri pozoi-tsuekaz eta burua galdurikoekaz.

—Eta... onera ekarri al-izan ziñuezan?

—Jaunari eskerrak. Taxisakaz, osagilleakaz, urdaillak garbituaz...

—Nortzuk izaten dabe Itxaropeneko urrutizkiñaren ardurea?

—Astelenetik barikura, gabeko zortziretatik amarretara bitartean, geure inguruko adiskideak. Asko ikusi ta jasandakoak dira ta errez moldatzen dira lan orretara.

—Larrituten noa. Esan egiztazu zerbait geiago.

—Lengo egun batez ume batek ots-egin euskun. Bere amak, gure urrutizkiñaren zenbakia agirian jarri ondoren, umeei esan bai eutsen: "Aita nerekin zapladaka asten bada, 32-63-73 zenbaki ortara deitu.

—Esan zerbait geiago.

—Len, abiada txarra daroagula esan deusut. Gure arrazea, arraza zuria, ustelduta dago ta urte batzuen buruan ezagutuko dira ondorenak.

—Zer esan nai dozu?

—Drogak dirala, mozkorreria dala ta balantzaka ibiltea dala, etorkizun txarra daukagula. Naru baltz eta narru oridunak, ainbestean usteldu bakoak edo gu baiño garbiagoak, orreik azpiratuko dabe mundu osoa, aldi luzea baiño len.

—Erremediorik?

—Oneik. Buruz jokatu, damutu, gogortu ta sinismendu.

—Alderdi ortatik begitu ezkerora zaila deritxot.

—Munduak berak aukeratu bear dau.

—Il edo bizi.

—oOo—

Goiko ori idatzi ta gero izpar au irakurri dot:

Ipar-Amerikan, Edward Pruyn-ek, lau seme-alaba ta andrea erail ondoren, bere burua garbitu dauala.

Oorra ba! —esan dot neure artean—. Gizon orrek jakin izan baleu guk dakigun urrutizkiñaren barri, ez eban alako astakeririk egingo.

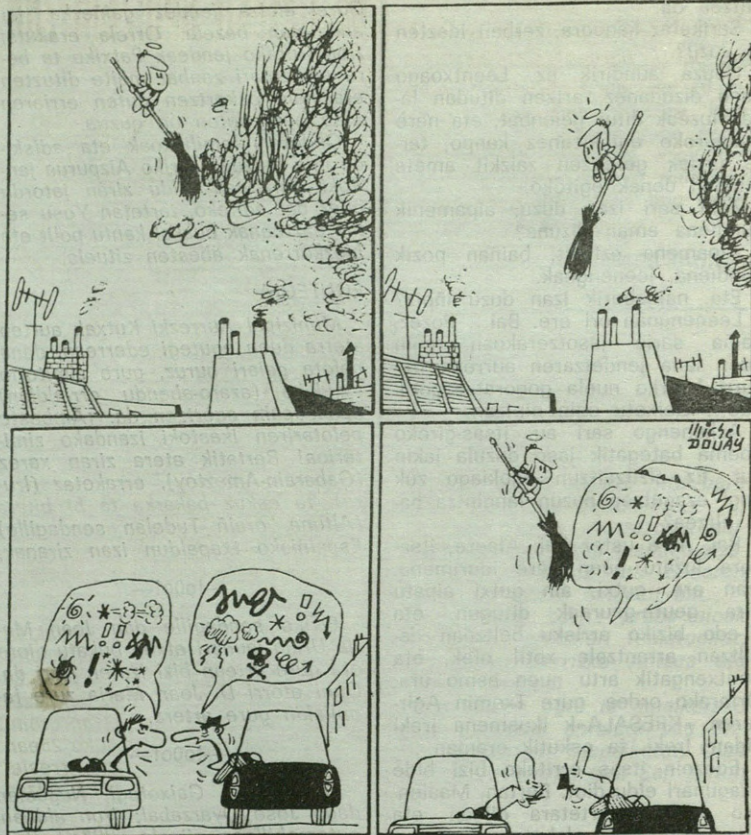
Jakiña; arazo guztiak izaten dabe euren alderdi ona ta txarra. Aintzina ikasi neban esakun au: "Il ezkerora, saldarik bear ez". Eta gaur erabili dogun galari eldu ezkerora, "Narru baltz eta orien jaun-tzarik, ez dabe ikusiko"

Ala ta guzti be, nik zueri ene irakurle maiteeri, auxe opa: Salda izartsuak artu dagizuezala, eta narru baltz eta orien nagusitza eza-gutu dagizuela.

Txarragorik ezagutu dogu, degu, dugu.

Abeletxe

XERAFIN

OTO TA POTOTO

KALE ORDENAMENTS BERRIAK

Aspaldiko lagun batek topo egin du Otorekin Donostiako kale zaharretan:

—Kaixooo...! Ez aut aspaldian ikusi, moteil...! Ondo, beraz...

—Ondo esan beharko.

—Ta errian ze berri...?

—Pototo alkate egin dutela.

—Jointxo, jointxo...! Pototo alkate...

—Bai, gizona. Pototo gizon jakintsua dek.

—Ta ze jokabide darama alkate dan ezkeror...?

—Gauzak bere ordenan gustatzen zaskiola...

—Ta...?

—Ez dakik ze nahaspaila zegoan erriko kaleetan...? Kale guzietarako ordenamendu berriak asmatu dizkik: kale onetatik joatea libre dek, baiña etortzea, ez...

—Donostian bezela. Au direzio debekatua ta ura ez...

—Ba, Pototok gure erria Donostiako maillara jaso du; baiña zalantzan nago gauzak oker ez ote dituen egin...

—Zergatik, ba...?

—Atzo zan ordenamendu oien lehendabiziko eguna, ta ba dakik ze gertatu dan...?

—Zer...?

—Erriko automobil guziak irten, irten dituk erriatik, baiña batez ere ez dik oraindik sartzeko biderik billatu...

Anes Lazkauko

zure
mahaian
bi etekin
bereziak

AITOR
Oliondoren olio utsak
natacha
BITAMINADUN MARGARINA FINA

INGRANASA etekiñak etxe bat bakarrean ez dira falta. Lehen gai berezienez egiñak, berak duten min fin, biguntasun eta bitaminazko aberastasunak, mahai onaren janariak egin dituzte.

Elaborados por
ingranasa
Pamplona

LAU GALDERA

N. B. Lerro auk idazteak bildur bat bakarrik ematen dit: nere buruaren, geure buruen, alde nabillela jendeak pentsatuko ote duen. Neure buruaren, geure buruen, defentsa dala, alegia. Eta, egia esan, ez det uste iñorren laguntzarik bear dedanik, degunik, nere, gure, zintzotasuna, bere akats eta guzti, euskera ta Euskal Erriari adierazteko. Beraz, ari banaiz, ez naiz neure, geure, alde ari, agia ta zuzentasunaren alde, baiño.

Besteei errua ezartzea gizonaren betiko gaitza izan bada, orain, gure artean, nunbait aker ordaintzaille berria arkitu dute: Euskal Erriko monjak eta frailleak. (Egia esateko ez dakit apaizak sail orretan sartuta dauden ala ez).

Nik ez det esango akatistik ga-beak, errugabeak, geranik oraingo Euskal Erriaren egoeran. Areago oraindik: gure akats guztiak aal banitza bertan beera aitortuko nituzke, baiña, mesedez, beste errudun guztiei ere aitorten bera eskatuko nieke. Inola ere nik ezin dezakedana onartu da gu, monja ta frailleok, pekatu pillia egin eta salatzailleak beren buruak ederretsiz, nartzisokerian, ibiltzea. Beste era batera esanda: pekatu gabeak bota beza leenengo arria izen eta deituraz.

Euskal Errian txiki geraldako ta diru bidea dagolako ta... —jarri bitza bakoitzak nai dituen arrazoi guztiak—, emigrante asko dago. Onerako ta txarrerako kanpotar asko. Erri gizon eta emakumeen artean, eta era berean erlijioso ta elizgizonen artean, ere euskal kutsu gutxi duten asko ta asko. Beraz, erri osoak euskera ta euskal Erria ez dit bear bezela maite. Eta orixe bera gertatu izan da monja ta fraille askoren artean. Geiago esango det: erria gaztelar askoren mendean dagoen bezelaxe, erlijiosoak eta apaizak ere onelaxe egon gera. Beraz, guk nai baiño oztopo geiago sortu izan zaizkigu gure Euskal Erriarekiko betekizunak betetzeko. Baiña ortik, edo beren zitalkeriatik, batzuek ateratzen dituzten bezela gauzak orpotik ateratzea, ez da zintzo eta zuzen jokatzea.

Leenengo galdera: Benetan jendeak uste aal du Euskaldun eta Euskal Erriko biztanleak monjak eta frailleak baiño geiago maite dutela Euskalerria, batenaz beste, proportzioz? Pozik askorik jakingo nituzke estadistikak.

Bigarren galdera: Euskeraren alde orain arte egin dan lana neurtuko balitz, monja ta frailleen lana erri-gizonen lana baiño urriagoa aterako aal litzake? Ez det uste ez ugariz, ez sakonez, erlijiosoen lana gale-eran aterako litzakeenik. Eta ori itz egiteari ta idazlanari ta kondairari ta... buruz. Konta ditzagun zenbat aldizkari ateratzen diran Euskal Errian eta norren ardurapean ateratzen diran. Bertsolariei dagokienez

ere, elizgizonen eman dietela garrik geiena esango nuke.

Irugarren galdera: Irakasketari buruz: Elizgizonak gai onetan erri-gizonak baiño atzerago ibilli aal dira? Kolejioetan euskera guk nai aña ez sartzeak zeinen errua daga? monja ta frailleena euskera-rik jartzen ez dutelako, ala gura-soena onelakorik nai ez dutelako, ala legeena, erri izkuntzarik orain arte aintzat artu ez dutelako? Unibersidadean zein ari dira euskeraz eskolak ematen, euskerari buruz ez ezik? Eta ikastolan ez aal daukate zer ikusirik elizgizonen eta monjek eta frailleek? Eta tokiak utzi bear diranean, monja ta frailleak erri-gizonak baiño motzagoak azaldu ote dira gero? Eta ori bein baiño geiagotan iruzurtuak izan diralarik, nunbait.

Laugarren galdera: Benetan monja ta frailleak kapitalismoari erri-gizonak baiño lotuagoak aal gaude? Jakiña, batenaz beste, proportzioz. Gizarte zuzentasuna zabaltzen eta adieratzen erriari erri-gizonak baiño lan gutxiago egin ote dute gero elizgizonen? Eta beren buruak ez-baian eta galbidean jarri erriaren eskubideak aldarrikatzeko? Jakingo nituzte pozik askorik estadistikak: mork zer, noiz eta nola bete dituen eginkizun auk. Nolanai ere au geure erruz ain gutxi egin badegu, eta oker bide orretan bagabiltz, gure traizioa ez da txikia.

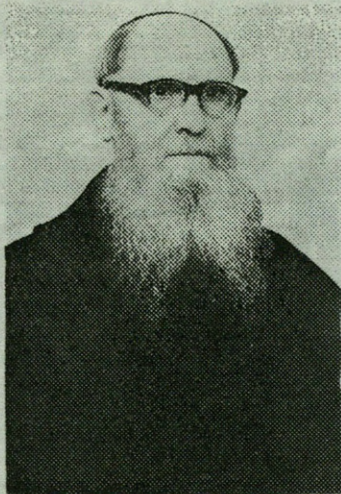
Bai —eta bein eta berriz—, pekatari gera Euskalerriko monja, fraille ta elizgizonak euskeraren alde bear bezela beti egin ez degulako. Baita erriaren kontra bein baiño geiagotan pekatu egin degulako gogapen, itz eta egitez eta egin bearrak ez egiteaz, baiña... gu bakarrik? Gu ote gera gero gaiztoenak eta pekatariak aundienak? Naiago nuke bateren batek baieztuko balit gerokoak gure aldean asko ta asko egingo dutela, guk gauza gutxi egin dagunez. Baiña ori ez ametsez ta sentimentuz eta ximplekeriaz baieztu, numeroz, asmoz eta estadistikaz baiño... (Aurretik estadistikak egin aal balira...).

Tirso de Molina zan —gaizki ez banago—, euskaldunei buruz ziona: «Motz itzez, luze egitez». Bildura naiz ez ote geran sasiko egiten ari: Luze itzez, motz egitez.

Baztarrika Daniel

BAZTARRIKA DANIEL S. I.'k

INTZAKO AITA DAMASO, 60 URTEKO APAIZGINTZAN

Or degu Aita Damaso Intzakoa, bere arpegi atsegin eta itzalarekin kaputxino jatorraren eredu. 84 urte bizi ta 60 urte apaiz egin zana elizlanetan aritua. Etzan orain-txe apaiztu: 1910en abenduko 25ean Meza emateko ordendua, Arresietatik kanporako Kaputxinoen elizan bere Meza Berria emana.

Joan dan abenduko Eguberri egunean, eliza berean ematen zuan Meza, bere 60garren urteburuan, apaiz egin zanetik. Aita Damasok bere larogei urterekin, abots sendoz Jaunaren errukia goreski zuan, bere biotz barrendik, Jaunari eskerrak emanez, ainbeste urteren buruan Meza emateko aukera eman diola. «Betikotatsun guzia ez da nai-koa izango, Jaunari bear ainean eskerrak emateko.» —zion.

Apaizaren goitasuna aipatu zigun, kristau guztioi, eliz-artzaienganako begiramen osoa eskatuaz. Eliza betean, jendea biozberatuta zegoen, izlariaren itz berao entzuten. Aren ondoan zegoen Madozko Anai Kasiano, kaputxinoa au ere. Egun batzuek leenago anaia biak, 90 urteko arreba batekin, gertaera pozgarri ori ospatzera joanak ziran.

—!oOo!—

Aita Damasoren bizitza bere apaiz-lanetan zaildua, onela izan da: 25 urtetan euskeraz eta erderaz itzaldia egiñaz, Nafarroako errietan; gero, Txilen 30 urtetik gora erri xeearen serbitzari. Zortzi urtetan nobizio kaputxinoen gidari ta Konbentuko nagusi ere izan zan urte oietan.

Aralarko maillo azpian jaioa, euskaltzale aspergaitza izan da beti ere. 50 urte daramazki Euskaltzain izendatu zutenetik. Bera degu Euskaltzain zaarrena gaur. Ta euskera orrenbeste maite izan badu, bere apaiz-lanetarako maite izan du battez ere.

Oierigiko Aita Buenabentura zana batera, 1914garren urtean, «Irugarren Prantzizkotarra» izeneko aldizkaria atera zuan. Onak 5.000 arpedun iritxi zituan. Andik urte gutxitara, eta kaputxino berak aterata, «ZERUKO ARGIA» argitara zan. Aita Intza, aldizkari onen zuzendari izan zan. Orduan elizgaietako aldizkaria zana, gaur berriemalile egin da.

Asiera artako kristau-ikasbide erakutsiak bilduta, liburutxo batean aritaldun zituan. Errizerriz zebilela, belarriak erre zerabilzkian, jendearen euskal-esan jatorrak jasotzeko, ta «ERO» «EUSKERA» izeneko aldizkarian zabaltzeko. Onela agertu ziran Euskaltzaindiaren aldizkari onetan «Esaera Zarrek».

—!oOo!—

Ortik gora, Aita Damaso frailla zintzo ta gartsua izan da aurrena. Aita San Frantziskoren seme leial, apaiz aspergaitza bere egiñean, eta oraindik ere, Iruñean bere igandeko quiz-meza San Pedoren Eliza Nausion ematen duana, aitortlekuan ere prest kristauen gogoak garbitzeko. Dituan urteak dituala, «Humanae vitae» Eliz-Gutuna euskertzeko ta Adoingo Aita Estebanen bizitza gai izan da.

Bejondeiola gure fraille zintzo ta jatorrari! Ta gure aldetik, irauñ dezala orretan eun urtetik gora, Elizaren eta Euskalerraren alde lanean akitzeke.

GOTZAI-ITZA, GIZON-ITZA?

1970'ngo azaro-abenduko egun goibel eta larriak ziren. Danok aztoratuta geunden. Ala aitortu zuten Donostiako eta Bilboko bi gotzaiek:

«Eskutitza bi gotzaiak alkarturik eginarazi digu Burgos'ko «Capitania Generalen laister egingo dan 31/69 Consejo de Guerrak» gure bi elizbarrutiak ikara batean daukalako. Ikara ori gero ta nabarmenago agiri da azken aste auetan».

Eskertu zien erriak bi gotzaiei beren ahalegiña estuasun hartan. Baita ondo gogoan jaso ere orduan emandako itza.

«Une ontan, ez degu auzi zail, naastu ta estu onen alderdi guztiak, siñismenaren argitan aztertzeko asmorik. Ari gera, bai, lan ori arreta aundiz egiten. Gure Apaiz Batzorde Nagusiak laguntzen digute ontan, beren iritziak emanez eta gurekin lan egiñaz».

—oOo—

Iritxi da itxu-muxtu hartan agindutakoa betetzeko garaia. Bilduta dago, Gipuzkoako Apaiz-Batzordea bere gotzaiarekin. Ba darama gure egoera hau aztertzen eta argitzen duan agiria.

Gotzai-itza, gizon-itza izango ote da?

Edo agiri hau, gotzaitz egiko liburutegian izkutatuko ote hemendik larehun urteko kondairalariek autsak ken dezaizkieten?

Eriotzik ez bazan izan ere giroa aldatu egin ote da? Geroztik gertatzen danak ez al du argitasunik merezi?

Argitu beharra daukate orduan itz gutxitan esandako hura: «Berriz ere gaitzesten ditugu eta txartzat ematen era guztietako indarkeriak: bai erakundeetatik datozenak, bai erakundeen aurka erabiltzen diranak, baita okerkeria menderatzeko egiten diranak, edo erderaz esateko «violencias estructurales, subversivas y represivas».

Ba dakizute gainera elizaren zati batek, Loiolako San Inazioaren hermandadeak ain zuzen, erakundeen indarkeri eta zampaketa ukatu egiten duala Eta erakundeen, indarkeria (gaiztoz asmatutako indarkeria jakina) desegiteko erabiltzen dan azpi-indarkeria mendera-

tzeko egiten dan indarkeria ontzat ematen zuala

—oOo—

Aterako ote gaituzte nahaspil hontatik? Edo zuen itza jango ote duzute?

Orduan zer? Ez ahal zaie Apaiz-Batzordeko batzueri erabaki zorrotza artzeko garaia iritxi?

Ez ahal diote beren burueri galdetu behar: zer egiten dugu? Ezer aurrera ateratzen ahal dugu? Ez ahal gera jokabide txepel eta zikin batzuk babesten eta zuritzen ari?

Ez ahal da azkenean batzuk bakarrik nahi dutena egiten? Nun da errietarako apaizak izendatzeko batzorde tipia?

—oOo—

Batzuek, beren onagatik, Eliza morroi izatea nahi lukete. Izan ere patxarako jar-leku gozoa izan Eliza! Beste batzuek Elizak zikin jokatzen jarraitzea nahi lukete gorrotatzen dituzten kapitalismoa eta bere uzta lagun Eliza, biek batera gal ditezten. Beste batzuek ez dute ezer nahi, etsi bai zuten.

Guk jator jokatzea nahi genduke, Elizak gizonen eta errien askatasun eta jasokuntza lanean duan zeregiña bete dezan.

Jator jokatzea nahi genduke zuek eskutitz hartan agindutakoa egi bihur dedin: «Gure kristau jokabideak, gauzak zintzoki aztertze-raman bear gaitu, eta aspergabe otoitz apala egitera, bakoitzak ala taldeak zertan aldatu-bearra daukagun ezagutzeko asmoz, orrela egin dezagun egunetik egunera Eliza Eliza bat «orain-aldian eta gero-aldian ausartago itsatsia... beartsua eta aginpidi-gogo ta lokaririk gabe serbitzari izan bear duala dakiana... bere dotriñaren argia, bere konseju egokiak, bere erakutsi berriztatzaileak eta bere seme-alaben lan jatorra oparo eta esku-zabalez emango digun Ama ta Erakuslea».

Zuen itzak ez ditezela itz uts izan. Ez ditezela «auntzaren gaberdioko eztula» izan. Egi-egia gerta ditezela.

M. Atxaga

DONOSTIAKO APEZPIKUTEGIARI ERREGBU BAT

Urtarrilaren 10ean Donostiako parroki batean, gure haur jaio berria bataiatu gendun. Egun batzuk lehenagotik parrokira joan ginen behar ziren paperak jasotzera.

Apezpikutegiko orri bat eman ziguten betetzeko: haur jaio berriaren izena, nun, noiz jaio zan, gurasoen izen-deiturak, aiton-amonenak eta abar. Halako galderak egiten zizkiguten orri hortan; baina, galdera guztiak erdera hutsean idatzi-ta zetozen.

Euskeraz erantzuteko asmoa genduen nahiz-eta erderaz egon; baina, apezpikutegian ontzat ez zutele hartuko esan zigutenez, erdera hutsean erantzun genituen. Behartuta, ez gure borondatez!!

Zer esango luteke apezpikutegiko apaiz jaunek, gure hizkuntzan orri hura jarri arte ez genduela betekoa, erantzun izan bagenduen? Gauzak oso gogorri eta estuki hartu ditugula? Huskeriak dirala? Aspalditik hala egiten dela (erderaz idatzi, alegia) eta jendea ohitu egin dela? Nonbait, euskera bigarren mailako hizkuntza da!!

Nere andreak tutik ez zekien euskeraz eta ezkontza aurretik ikasten salatu da; egunero, erdal giroaren aurka burrukatzen ari gara monstruo batzuek bihurtuaz, batek esan zuenez eta zapla! matraillekoa espero ez genduen erakundetik (ez ditut hemen aipatuko giza-eskubideak, Pacen In Terris eta abar, nik baino hobeki dakizkitez gero).

Gauzak lehenbailehen zuzenduko dituztela espero dugu eta Euskal Herriari dagokion hizkuntza, euskera, leku onenean utziko dutela itxaroten.

Euskera sar adi Apezpikutegira!

GURASO BATZUEK

GUKELESA

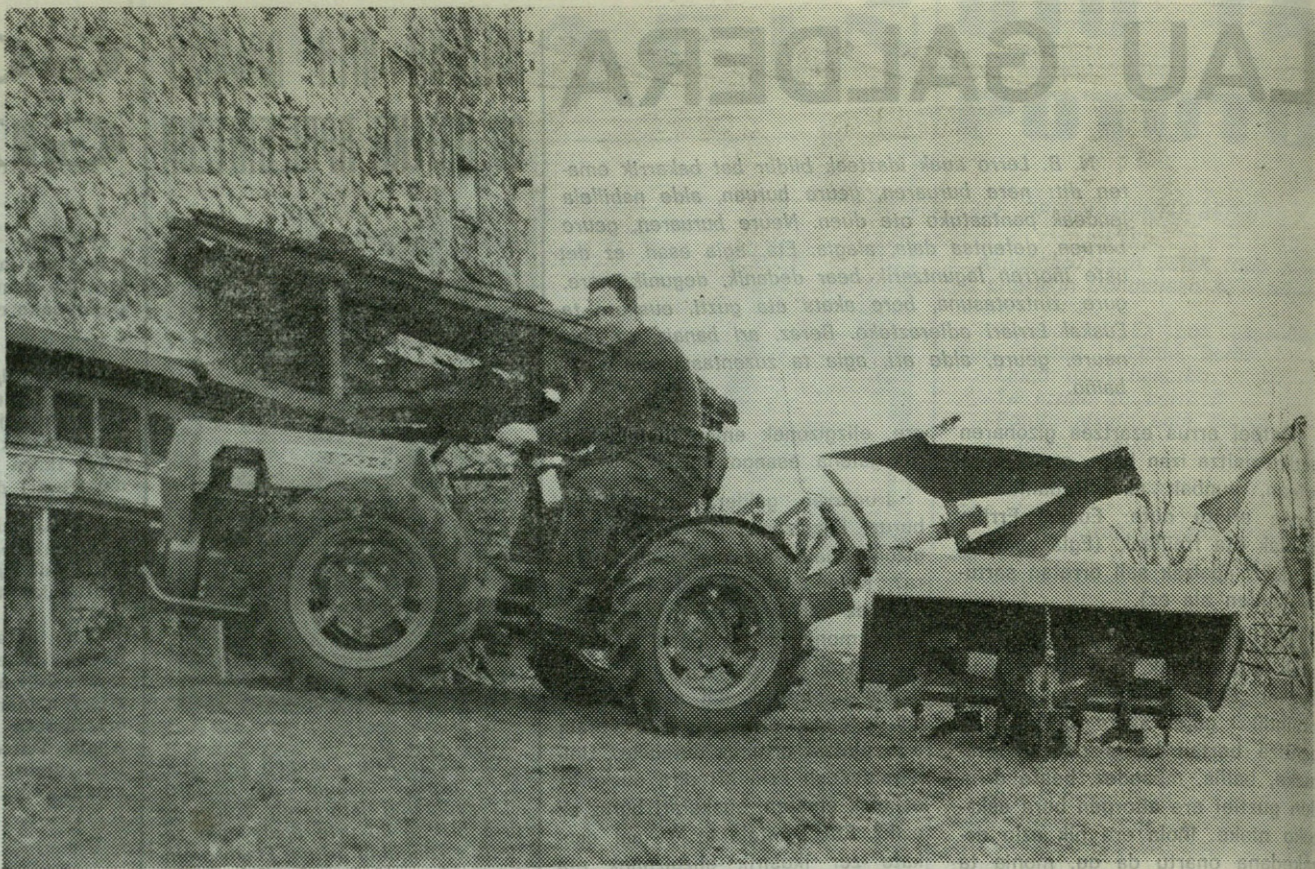
Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaiña
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

SAN TOMASETAKO ZOKKETA ONELA IZAN ZAN...

Aurrezki - Kutxa Municipalak baserritarrei banatutako sarien berri.

Mikel Aizpurua, Aizarnako Pajiolar baserrikoa, bere traktorearen gainean.

Orain dala egun batzuk, San Tomas egunean, gure Erriak ainbeste baserri-kutsu duen egunean, Donostiako Aurrezki-kutxa Municipalak, alde aurretik aditza eman zan bezela, sari batzuen zozketa egin zuen.

Esan bearrik ez, erabaki onek oso arrera ona izan zuela gure baserritarren artean. Ain sari aundiekin eta baserritar utsentzat, guk dakigula beintzat, ez da orrelakorik ezagutu. Au dala-ta, Aurrezki-kutxako etxeetan jende asko ikusi da ainbeste kostatako txanponak libretetan jartzen.

Notario aurrean, sariak onela banatu ziran:
1go saria: 18 zalditako traktoria bere golde, rotabator ta remolkeaz.

Irabazle: Miguel Aizpurua Albisuri jauna, Zestuako Aizarna barrioko Pajiolar baserrikoa.

2en saria: motordun segadora.

Irabazle: Pablo Zunzunegui jauna, Ondarra-biako Lujia baserrikoa.

3en saria: Holandes arrazako esne beia.

Irabazle: Venancio Unzueta Aranguren jauna, Aramayoko.

4en saria: bei jeizteko makina.

Irabazle: Juan Arrizabalaga Aizpurua jauna, Debako Itziar barrioko Doniene-aindi baserrikoa.

5en saria: motordun aitzurra.

Irabazle: Jose M.ª Zumeta ta Juan Artetxe jaunak, Ayako Urdaeta barrioko Serotegi baserrikoak.

6en saria: 96 ollorentzako kota edo kaiola bere egazti, jantoki ta edanontzi automatikoeekin.

Irabazle: Juan M.ª Irastorza Sarasti jauna, Oyartzungo Karrika barrioko Oiantzabal baserrikoa.

7en saria: 12 koneju-eme eta ar batentzat kaiola bere konejuekin.

Irabazle: 76056 numeroa, Tolosako etxean banatutakoa naiz-ta nor oraindik jakin ez.

8en saria: motordun zerra.

Irabazle: Bernardo Goenaga Zubeldia, Zizurkilgo Garmendi baserrikoa.

Zazpigarrena izan ezik, irabazleen izenak ezagutu bezain laster, auen etxetara joan gera beroien iritziak jakiteko eta irakurleei jakinerazteko.

—oOo—

“Ez nun beifere usté izango makinaz betetako kamioi bat gure etxera etorriko zanik guretzat... eta erregalo”.

Zestuako Pajiolar baserrian gaude. Etzaigu zail izan onera iristea. Iraetatik Aizarnara dijoan kamioi bertan, baserriak menditik zintzilik dagoela dirudi Aizarnazabalgo eliza aurrean duelarik. Iritxi geranean, saldu berri duten piñu-sail batetaz ari dira itzegiten eta, gora beira batzuk jakin ondoren, garbi ikusten dugu ondo ematen duela alderdi ontan.

Erraz nabarmentzen da tokatu zaien sariak sortutako poza...

—Bai orixe... dio Miguelek, Oraindik gizon gaztea eta baserri lanak, urre daukan arrobi lanekin txandatzan ditu.

—Noiz jakin zenduten leenengo sariaren jabe zintatela?

—Urte-zaar egunean ain zuzen. Zestuako Aurrezki-kutxa Municipalaren etxetik aditza eman ziguten berak zabaldua zala eta alde onetara jo zuala...

—Ederki. Ta saria zer moduzkoa da? dugu traktore bat dala bere tresna guziekin: rotobatorra ta remolkea.

—Jakiña... zoragarria.

—Lanak erraztuko al ditu?

—Bai, dudarik ez...

—Naikoa al da baserriko?

—Geiegi ere bai. Orrengatik, kanpora ere atera bearko da, lan auetan dabilzanekin “pujatuaz”, dio irriparez.

Inguruan Euxebi bere emaztea, gure baserrietako emakume saiatu oietakoa.

—Garrantzikoa al da zuretzat sari au?

—Bai orixe.

—Aurrezki-Kutxa Municipalako beste saririk izan al dezute inoiz?

—Ez, gaur arte ez.

Irugarren pertsona bat ba da, gutxi itzeginarren arretaz begira dagoena: Julian, etxeko aitona. Irurogei ta amabi urte lanpetuak ezagun ditu baiña, gizon bizkorra dago eta bere arpegiko poza kutsaz zaigu...

—Ez, ez nuan sinistuko gure etxean makinaz betetako kamioi bat ikusiko genduanik, guretzat eta erregalo. Nere irurogei ta amabi urtetan ez dut ikusi orrelakorik...

—Baiña zozketa ta sarietaz itzegiten entzungo zenuen noski.

—Bai ori bai...

—Orduan esperantzarik ba zan...

Ta egia bihurtutako esperantzakin utzi genduen Pajiolar. Zoritzarrez, Miguelengandik magnetofoiak artu duena ezin dezakegula emen adierazi: bere abots ederra, bere bertsoak esker ona berez eta sentipenez azalduaz. Esker on ori, izan ere, aldi ontan, sarituak izan ala ez, baserritar guziengandik bai dijoa “beren” Aurrezki-Kutxara onen arreta ikusiaz...

—oOo—

“...Eta nik, diru pixkabet izandakoan, segadora bat erosteko asmoa neukan eta...”.

Aizarnatik Itziarra. Ez dago urrut. Doniene-aundi baserria kamioi bertan dago, Itziartik Debara bidean dagoen kanpinen iya aurrez aurre.

Baserri ederra, aundia, garbia ta txukuna. Bei jeizteko kontuetaz ari geranez, ukulluan arkitzen gera. Ukullu ornitua, ogei buru danera eta auetatik 7 esnedun...

—Sariakin konforme? Galdetzen diogu ain ondo artu gaituen Juan Arrizabalaga nagusiari.

—Bai orixe...

—Baliatuko al zera?

—Jakiña... diru-pixka baten zai nengoen, erosteko. Ba dakizu, familia aundia gera-ta...

—Eta orain, Aurrezki-Kutxa Municipalari esker, diru orren zai egon gabe...

—Bai, ala da ta eskertzekoa da.

—Ederki baiña baserritar asko da diotenak: laguntza-otsa aundia baiña...

—Bai, egia esan, aurretik ere banekien laguntza oiek ba zirala. Orain berri...

—Noiz jarri bear duzu makina martxan?

—Ba... bereala.

—Ederki egiña. Ta eguneko 70-80 litro oiek laster geiago izan ditezela eta makinak lan egin dezala...

—oOo—

“...Emen egon bear du...”.

Itziartik Ayara. Ayan, Serotegi baserri; Urda-netako plazan arkitzen da, elizatik bertan. Milagros Zumeta andreak egiten digu ongi etorria. Sukaldean arkitzen da bere ama ta aurrak inguruan dituala etxeko lanak egiten. Leengo usaiko sukaldea, gaurerun —aurrerapenen gaitzak!— galduxe diranak.

—Gaztelu baserriko Manuel etorri zan meseder Zarautza deitzeko zer numero tokatu zan jakiteko. Ango erantzuna: 71.857na. Apuntea artu ta Manueli eman nion ta lanean segitu nuen, ementxe, sukaldean, arropak garbitzen. Baiña... ez nengoen gustara, nik ere numero asko neuzkan eta ikusi nai nuen. Ta orrela, naiz-ta ama oso kontentu izan ez, denbora galduko nuala-ta, gora io nintzan. Ikusten asi ta bereala, 71.848na topatu nuen. Emen egon bear du, pentsatu nuen. Baiña, egitan emozioakin ez nuen ikusi ere egiten. Ba, numero guziak artu ta sukaldera jetxi nintzen ta amari laguntza eskatu nion. Eta Manueli esan nion nerekin nuala, seguru asko, esandako numero ori.

—Baiña nola, zuk numero gutxi dezu-ta...

Ingurukoa erakusi nion eta etsia artu zuen.

—Orduan, gizona ta anaia menditik zetozen —lanean ari ziran— eta berria eman nien. Baiña... gizonak batez ere, etzuen sinistu nai. Numeroaren aurrean bi zero ikusten zituen ta... zeñek jakin. Orrengatik, urrango egunean, Zarauzko sukursalera jo nuen eta numeroaren galdera egin. Enpleatuak, elkarri begiratu, esan zidaten:

—Ba, 71.815 na.

—Baiña nola? galdetu nien. Atzo, telefonoz, beste numero bat eman zenidaten. Bildurtu nintzan.

—A! bai... trankildu nintzen. Bai, emandako numeroa dezu, 71.857 na. Ta trankiltzeko, ez nuen bearrik baiña, Donostiako etxe nagusira deitu zuten eta numero bera eman zien. Gurea zan saria!

—Eta makina zer moduzkoa da? galdetzen diogu bazterrean daukan gizonari.

—Oso ona. Igual bat ba genduen. Baiña 5 urteren diferentziakin. Ikusi egin bear da zenbat lan egin duen. Aukeratzan begi ona izan dezute, bai orixe...

—Zuri ere kostatu al zitzaizun sinistea? galdetzen diogu Milagrosen anaia.

—Ba... kosta ez baiña ba dakizu, tokatutako numeroa etxean dezula jakin arte...

—Zorionak bada eta zuen lana errazten lagundu dezaizuela batez ere zuei, ikusi degunez eta aurretik esan zigutenez, arreta aundia jartzen dezutelako baserria aurrera ateratzen.

—oOo—

Tokirik ezak, elkarrizketa auek bukatza bear tzen gaitu. Ori bai eta laster gaitza, falta diran beste bosten berri emateko asmoa dugu. Izan ere 8 raio iritxi bait dira Donostiako aurrezki-kutxa Municipalak bere artzaille baserritarrei eskeini dizkien sari bereizi oiek. Laster arte, beraz.